

FÅGLAR

i Närke

#3 2023 Från starten #183

Flera **vägval** för NOF

När detta skrivs väntar en härlig höst med fångslande fågelflyttning, och sedan är det dags att damma av fågelmatarna, fylla dessa med läcker fågelmat och invänta den lugnare delen av fågelåret. Då är det också dags att vi alla tar oss en funderare på vår förening och framtiden.

VILKEN VÄG ska NOF välja nu när vi länge har haft en expansiv period? Vad ska vi fokusera på? Ska vi liksom riksföreningen fortsätta som en viktig aktör i natur- och miljöfrågor eller bara vara en intresseorganisation för Närkes fåglar? Ska vi jobba med naturvårdsfrågor lokalt, trots att fåglar är världsmedborgare? Ska vi låta Naturvårdsverket och EU bestämma vad som är bäst? Och vad kan vi göra lokalt och regionalt?

VÄGVALET vi gör bör också forma vår framtida organisation. Idag administreras verksamheten av en lekmanstyrelse som jobbar ideellt på sin fritid, utan ersättning för sitt engagemang, vilket i längden är ohållbart.

Det är inte bara styrelsen som arbetar för NOF:

Ett 70-tal personer jobbar för fåglarna i olika kommittéer och grupper.

Redaktionen för Fåglar i Närke, Regionala rapportkommittén och Fågelakuten är några exempel.

Engagerade medlemmar arbetar med remissvar, med pilgrimsfalkar, aktiverar daglediga, hjälper till på våra föreningsmöten, stöder Osets och Kvismarens förvaltare. De guidar vid svanrasten och vid andra tillfällen, jobbar som reseledare, inventerar, driver holkprojekt och mycket annat.

Alla dessa aktiva personer utgör ungefär tio procent av NOFs medlemmar, men det finns plats för många fler.

VI I NOF är idag en tydlig kraft i na-

turvården. Ska vi bli ännu bättre finns det två vägar att gå. En administratör kan arvoderas för att avlasta styrelsen och redaktionen, så att dessa personer kan koncentrera sig på de ideella frågorna och på så sätt driva fågelintresse, fågelskydd och fågelforskningsfrågor. Det skulle kosta mycket pengar och ska vi ha råd med det måste vi dra ner väsentligt på annan verksamhet eller höja medlemsavgiften kraftigt. Alternativt får vi söka finansiering genom ekonomiskt stöd från externt håll, vilket är en osäker metod. Som jag ser det finns det ett mer lockande alternativ.

TIDSANDAN är positiv idag. Det är inne med fåglar och den vägen kan vi rida på. Jag vill att fler engagerar sig och gör en insats för föreningen. Det skulle lätta arbetsbördan för dem som redan idag gör mycket. Det är inga märkvärdigheter. Vi i styrelsen har till exempel inga överdrivet stora kunskaper när det gäller fåglar och naturvård.

Som lekman är det ändå mycket man kan göra som syftar till att stärka NOF.

Det behövs folk som ställer upp på NOFs aktiviteter och går parallellt med guiderna.

Det behövs någon som ser till att svanrasten blir bemanad.

Det behövs någon som är intresserad att sköta vår hemsida.

Det behövs någon som fyller på värvarbroschyrer i våra ställ i fågeltornen och mycket mer.

ALLA KAN göra något för NOF. Vad det än är så är det välkommet och bidrar till att synliggöra NOF utåt. Tänk på att du som är medlem i NOF är föreningens viktigaste person och att det är du som kan forma föreningens framtid.

Jag vill även be er alla att uppmärksamma kallelsen till vårt extra årsmöte i samband med vårt föreningsmöte i november. Vi tog ett enhälligt beslut i februari att ansluta NOF till Kedjan som knyter oss närmare till BirdLife Sverige. Det innebär också att vi måste göra nödvändiga justeringar av våra stadgar. Vi tog första steget i februari, nu tar vi nästa steg på det extra årsmötet i november.

TVEKA INTE! Engagera dig du också! Och välkomna till höstens aktiviteter.

Ronnie Lindqvist
Ordförande, NOF

I DET HÄR NUMRET

Fåglar i Närke #3.2023

LEDARE: NOF STÅR INFÖR VÄGVAL	02
OMSLAGSFÅGELN: SKÄGGMES	03
EKOSKÅDAREN MOT NYA MÅL	04
LYCKAT ÅR FÖR LOKALA KUNGSÖRNAR	05
JÄGARE SATSAR PÅ GÅSJAKT	08
VAR KOMMER ALLA ÄGRETTEN IFRÅN?	09
SAMARBETE GER RESULTAT I OSET	10
DE FÅR HUSSVALORNA ATT HÄCKA	11
TORNSEGLARNA GILLAR KALLES HÅL I VÄGGEN	12
HÄR HÄCKAR SEGLARNA I ÖREBRO	13
HANDBAST UTBILDNING I RINGMÄRKNING	14–15
FALKAR RÄDDADE AV PATRULL	18
BRA ÅR FÖR BERGUEN I NÄRKE	19
ÖVERRASKANDE PÅ RÄVAHÄNGET	20–21
INVENTERING PÅ RÄVGÅNGSMADEN	22–23
SÅ UPPLEVDE NOF-RESENÄRER ISLAND	24–25
HÖSTENS EXKURSIONER OCH MÖTEN	30
HÄR HITTAR DU NOFS FUNKTIONÄRER	31
KRÖNIKA: EN RINGSKÅDARES BEKÄNNELSE	32

PORTRÄTTET:

6–8

Hans, en "julgran"
i skådarvärlden

EXPEDITION:

16–17

Bildextra från
Falsterboresan

OBSAT:

26–29

Missade du de här
fåglarna under sommaren?

OMSLAGSBILDEN: SKÄGGMES (*Panurus biarmicus*)

TEXT: MARIANNE JOHANSSON AKVARELL: STAFFAN ULLSTRÖM

Skäggmesen tillhör den egna familjen *Panuridae* och är på långt håll släkt med lärkorna, inte mesarna som man kan tro av namnet.

Den är en liten ljus gulbrun fågel, väger 11–21 gram och är 14–16 centimeter lång med rostgul stjärt. På kinderna har den förlängda svarta fjädrar som liknar polisonger. Honan saknar de förlängda fjädrar på kinderna.

Skäggmesens läten är snabbt upprepade pijing följs av ett utdraget tjirr samt en lågmäld sång. Den är en stannfågel men flyger runt under hösten och vintern.

År 1976 konstaterades första häckningen i Närke, i Kvismaren.

Arten häckar i små familjer vid vassrika insjöar och slättmarker: Kvismaren och Tysslingen i vårt landskap är lämpliga biotoper. De bygger boet, en korg av vass och torra blad i

fjölårsvass, strax ovanför vattenytan. Födan består av insekter, om vintern även av olika frön.

Första kullen läggs i mars – april, ibland läggs upp till fyra kullar fram till september.

Skäggmesen lägger 3–11 ägg; både honan och hanen ruvar i 10–14 dygn. Ungarna är kvar i boet 12–16 dygn.

Ur Närkes Fågelvärld:

Trenden är starkt ökande över hela perioden på 30 år i Närke. Antal par i Sverige 12 000 och antal par i Närke 1 000.

Vid Atlasinventeringen 1 (åren 1974–1984) återfanns en säker häckning och fem möjliga.

Under Atlas 2 (åren 2005–2015) hittades sex säkra häckningar, fyra troliga och tio möjliga häckningar.

Välkomna till NOF!

■ Tack för att du valt att bli medlem i Närke Ornitologiska Förening. Ditt medlemskap är ett viktigt bidrag till fågelskyddet i vårt landskap.

Inom NOF jobbar vi med en rad åtgärder som gynnar fågellivet: vi bygger bland annat bolådar till berguv och pilgrimsfalk, boplatser för hussvalor och tornseglare, boplatzformar till duvhök och hornugglor samt holkar till andra fågelarter.

NOF är föreningen för fågelintresse, fågelskydd och fågelforskning. Som medlem i föreningen kan du delta på exkursioner och resor, gå på intressanta föredrag och delta i utbildningar. Du som är medlem i NOF får också föreningens fina tidskrift, Fåglar i Närke, hem fyra gånger om året.

NOF växer stadigt, och vi är nu över 770 medlemmar. Här de senaste:

Björn Ander, Östansjö
Göran Palmqvist, Laxå
Simon Otterström, Örebro
Hannah Ljung, Örebro
Bengt Fornbrant, Örebro
Ulla-Beth Wahlberg, Garphyttan
Agneta Ramnerö, Örebro
Tommy Karlström, Ludvika
Hugo Wahlström, Karlskoga
Evan am Zoll, Kumla
Charlotte Huldin, Örebro
Leena Zander, Grythyttan.

Blekare talgoxar inne i städerna

■ Talgoxar som bor i stan är blekare i fjäderdräkten än sina artfränder på landsbygden, det visar forskning som har publicerats i Journal of Animal Ecology.

Forskarna undersökte fågelungar och vuxna talgoxar i elva europeiska städer och närliggande skogsområden, från Åbo i norr till Lissabon i söder.

Talgoxar som levde i skogsmiljö hade över lag starkare gulgrön färg i sina bröstfjädrar än talgoxar som levde i stadsmiljö - antagligen på grund av skillnader i kost.

Studie
främjandet

SELFE: JOHAN FLODIN

JOHAN Flodin är en av de 16 som registrerat sina kryss i ekoskådningsstävlingen i Närke. Han har haft en blygsam målsättning; den har han överträffat med råge.

...hur går det med ekoskådandet i år?

– Det går bra. Har saktat ner avsevärt nu när sommarledigheten är slut och jobbet börjat igen, men det tuffar på. Dåligt tajmade regnskurar med ledighet har inte gjort det enklare heller. Men jag hoppas på en blåhake någon helg nu när vädret verkar ha lugnat ner sig.

Du hade som målsättning 120 arter – nu har du betydligt fler. Berätta!

– Jag har 159 (när det här skrivs i början av september), och fick nyligen smådopping och rörhöna på väg hem från jobbet. Jag har låga målsättningar, då blir fågelskådningen mer avslappnad. Annars är det lätt att sätta press på sig själv. Man vill ju inte vara stressad i slutet av september för att man inte sett en kustsnäppa än, utan glad för vad man har sett.

Var ekoskådar du mest? Favoritlokaler?

– Oset och Rynningeviken är jag vid mest. Bor så jag kan se Oset från balkongen, så det är ju enklast där. Det är egentligen roligast när man kan se fåglar i vad som känns som en naturlig miljö, försärla i en bäck i skogen är roligare än i Karlslund. För att säkert se fåglar på nära håll är Oset väldigt bra. Utanför Närke har jag en förkärlek för Svartåmynningen utanför Linköping, eftersom jag började skåda där.

Har du gjort någon annorlunda cykeltur i år?

– Nja, det tror jag inte. Jag cyklade till Tysslingen flera helger i rad när alla svanarna var där, i jakt på mindre sångsvan. Annars är det

just Tysslingen och Kvismaren, som är de lokaler lite längre bort som jag cyklar till. Såg någon som la upp ett inlägg om att hen hade cyklat till Vättern och sovit över där. Imponerande, men alldeles för galet för min del.

Är det några arter som du ekokryssat som du är mest nöjd med?

– Stenskvätta! Förstår att det inte låter så häftigt för många, men jag lyckades konstant missa den arten här hemma fram till nu. Ser stenskvättor varje gång jag är ute med bil i något annat landskap, men har bara helt enkelt missat den här hemma. Den mindre sångsvanen kändes också bra; behövde cykla till Tysslingen rätt så många gånger innan jag lyckades få syn på den.

Är det någon art du missat?

– Jo det är nog en hel del, flera vanligare som bergfink och tofsmes. Tror knappt jag har någon ugglå eller hönsfågel. Kungsfiskaren såg jag regelbundet innan årsskiftet, men den slutade visa sig så fort det blev nyår. Lite tråkigare var stäpphöken i Boglundsängen i slutet av augusti. Jag var redan ute och cyklade när larmet kom, och var på plats efter 10–15 minuter. Den har jag aldrig sett, så det hade varit väldigt skoj.

Hur många ekoarter blir det för dig i år?

– Ja du, kanske runt 165? Möjligen hoppas jag få ekokryssa någon som flyttar söderut nu under hösten. Sedan hoppas jag ha tur att få se några av vinterfåglarna som jag missade i början av året.

DET ENDA kända paret av kungsörn som häckar i vårt landskap fick ut en unge i år

Lyckad häckning för kungsörnspar i Närke

DET GÅR BRA för kungsörnspar i sydöstra Närke, ännu en unge har blivit flygg, den tionde i ordningen. Extra roligt är att detta par, som tidigare bara lyckats vartannat år, nu fått en unge två år i rad.

TEXT OCH FOTO: MATS WEILAND

Hanen som är från Gotland har nu blivit 26 år och honan, som är hanens andra hona, har nu blivit 17 år. Men vart tar då alla ungar vägen? Kan det vara så att när det är dags för parbildning, så söker de sig tillbaka till platsen där de vuxit upp?

I 40 år har jag som skrivit detta skådat i det här området i sydöstra delarna av landskapet, och sett en klar ökning av kungsörnar och spelflygande par, särskilt under de senaste åren.

Så sent som i somras dök det upp en helt ny individ, en gammal hane som blev bortjagad från ett av reviren.

Planerna på en omfattande vindkraftspark har inneburit att det inventerats kungsörn under tre år i rad: från Kämskogarna upp till Brevens tallskogar. Vid dessa inventeringar har minst fem par spelflugit, varav två par var riktigt gamla fåglar. Högsta noteringen under en dag är tolv olika kungsörnar från en och samma obsplats.

När det gäller havsörn, så ses årsungar när det är häcktid. Att se ett tiotal havsörnar i luften samtidigt är inget ovanligt.

Att det finns många örnar i området påverkar förhoppningsvis planerna på vindkraftsparken. Vindkraftsföretaget Stena Renewable AB har, som de säger, pausat det planerade projektet med vindsnurrorna. Varför bara pausa, det lär ju inte bli mindre med örn i dessa viltrika marker?

Kallelse till extra årsmöte

Alla medlemmar i Närkes Ornitologiska Förening kallas till ett extra årsmöte torsdagen den 16 november. Det extra årsmötet äger rum på Hantverkshuset 6 i Örebro med början klockan 19.

Vid årsmötet den 15 februari 2023 beslutade medlemmarna om ett första steg för att NOF ska bli en mer integrerad del av BirdLife Sverige och ansluta sig till det som kallas Kedjan. Omröstningen resul-

terade i ett enhälligt ja till förslaget. Det innebär också att NOF måste göra en del förändringar i föreningens stadgar, förändringar som deltagarna på årsmötet sa ja till.

Men för att de nya stadgarna ska kunna träda i kraft krävs två av varandra följande årsmöten. Därför genomförs ett extra årsmöte i samband med inomhusmötet den 16 november 2023.

Handlingar inför det extra årsmötet kommer att finnas till hands på hemsidan i god tid före mötet.

Holkprojekt blev vinst för många

Under våren och sommaren har närmare hundra fågelholkar satts upp i områden som Svenska kyrkan i Örebro förfogar över. – Vi har fått mycket positiv respons för holkar, berättar Johan Asplund som varit ansvarig för projektet.

I december förra året beställde Svenska kyrkan i Örebro 97 olika typer av fågelholkar, allt från uggleholkar till småfågelholkar av NOF. För att klara den beställningen arrangerade NOF en studiecirkel via Studiefrämjandet. Den omfattade fyra kvällar med nio deltagare. Deltagarna jobbad entusiastiskt under fyra kvällar och varvade teori med praktik. Så i mars kunde holkarna överlämnas för uppsättning.

– Lars Johansson från NOF har varit bra att ha med ute på fältet med sin erfarenhet, berättar Johan Asplund från Svenska kyrkan.

– Vi har fått väldigt många glada tillrop från människor vi mött när vi satt upp fågelholkarna.

Johan Asplund är också glad över det intresse som projektet skapat, bland annat i medierna. Nu hoppas han att projektet kan fortsätta, och fler fågelholkar kan sättas upp på lämpliga platser. –

– Det här har varit så bra för den biologiska mångfalden av fåglar och det är kul att fåglarna skapar intresse hos så många, säger han.

Johan Asplund från Svenska kyrkan monterar upp en starholk.

PORTRÄTTET #3 2023

TUBKIKARE, handkikare, dubbla uppsättningar av kameror. Många säger att Hans Waern ser ut som en julgran när han är ute i naturen. Men alla de här grejerna behövs, bland annat för att vara en flitig användare av Instagram, menar Hans.

HANS WAERN

Bor: Hus i centrala Kumla.

Ålder: Fyllde 60 i juli.

Familj: Fru Ann-Marie, fem vuxna barn, nio barnbarn.

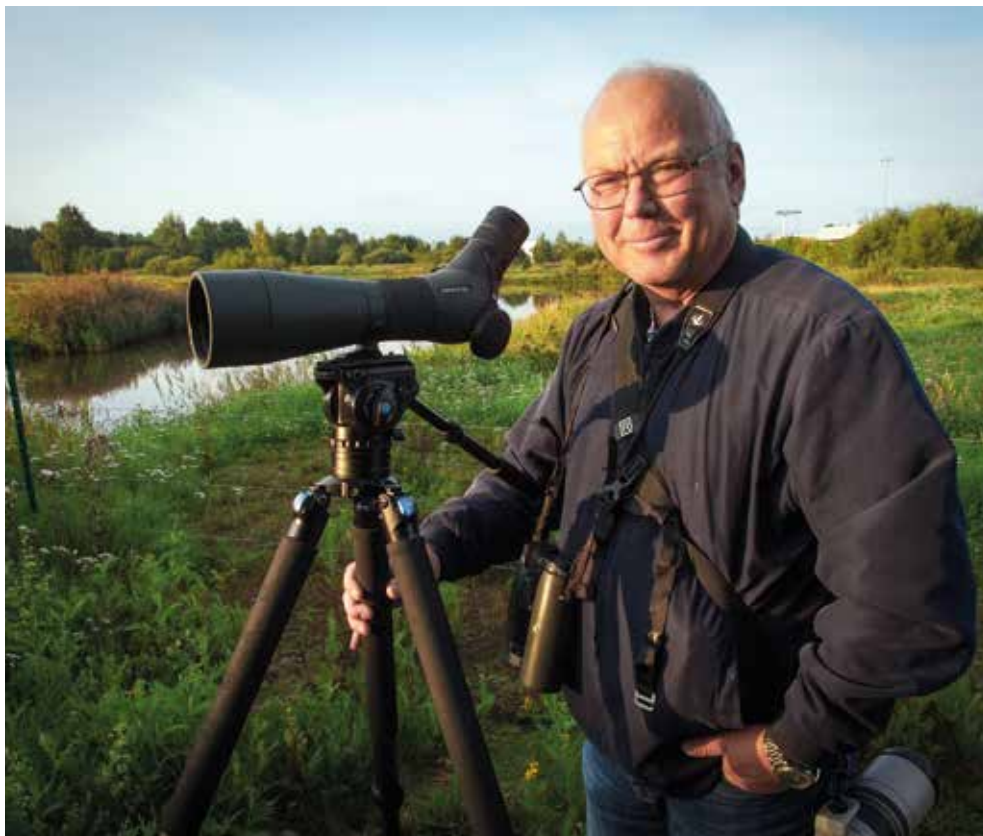
Gör: Driver firman Ekonoa Redovisningskonsult i Kumla tillsammans med sin bror och nio anställda.

Gör på fritiden: "Naturliv är ett stort intresse. Både jag och min fru gillar utflykter i naturen, men det är jag som fågelskådar. Sen är jag engagerad i Pingstkyrkan i Kumla, där jag är ledare för ett par barngrupper en kväll i veckan. Fritidshuset på Fotö i södra Bohuslän är också en fantastisk plats där jag tillbringar så mycket tid jag kan".

Mer om Hans: Har haft många uppdrag i NOF, bland annat som ordförande och kassör. Har även varit kassör i BirdLife, Sverige. Arrangerar också NOF-resor till Fotö/Hönö.

Hans på Instagram:

[hans_waerns_naturfoto](#).

HANS Waern gillar att skåda i hemmamarkerna i Närke, men kan tänka sig att åka på ett och annat larm även om det är en bit. Han har kryssat 396 olika arter i Sverige hittills.

Hans skådningar på insta lockar **flockar** av följare

HAN ÄR SKÅDAREN som har mer i kikaren än bara fåglar. Allt i naturen fascinerar Hans – och det syns på hans Instagramkonto som lockar tusentals följare.

TEXT: CHARLOTTA HEDBERG TIDEMAN FOTO: ARNE LUNDH

Vi träffas en förmiddag i augusti på Sveas Café i Kumla. Sommaren har i stort sett passerat och vårens intensiva fågelskådartid är över och nu väntar många på en spännande höst. Som de flesta skådare är Hans uppe med tuppen. Vår och sommar ställer han inte ens klockan.

– Jag har inga problem att gå upp tidiga morgnar, utan vaknar automatiskt vid fyra-fem och drar iväg till olika ställen i landskapet. Vid åtta-tiden är jag tillbaka och åker direkt till jobbet.

Trogen Kumla

Han har varit sin hemstad trogen under alla år och berättar att han inte kunde ha det bättre – Närke erbjuder de perfekta fågellokalerna.

– Jag har till och med lyckats se 93 arter från

min lilla tomt mitt inne i Kumla, skrattar han.

Närheten till de större lokalerna Kvismaren, Tysslingen och Oset/Rynningeviken är så klart fördelaktigt för fågelskådare.

– Kvismaren är kanske den bästa platsen, men jag skådar fågel överallt i Närke och upptäcker hela tiden nya ställen. Inte minst naturreservaten här omkring. Boglundsängen i Örebro är en fin lokal, som jag gärna rekommenderar.

Mångårig inventerare

Under många år har han inventerat fågelbeståndet runt om i trakten, bland annat i Sörön i Kvismaren och Björka lertag i Kumla. I slutet av maj och början av juni inventerade han standarddruttr i både Stavsjön utanför Laxå och i Olshammar.

– Det är en intensiv tid och det gäller att lyssna, se och räkna. Resultatet blev väl ungefär som man kan förvänta sig. Till antalet är det mest lövsångare och bofinkar, vilka är de vanligaste arterna i Sverige, säger han.

Råkar man träffa på Hans ute i naturen så möter man oftast en person med både dubbla kameror och kikare. Allt för att inte missa nå-

got av intresse.

– Folk brukar säga att jag ser lite festlig ut när jag kommer. Det hänger en kamera vid byxfickan och en runt halsen. Dessutom en handkikare runt halsen och på axeln vilar tubkikaren. Den festligheten bjuder jag gärna på, säger Hans.

– Eftersom jag plåtar både fåglar och däggdjur så blir det kameror med normalobjektiv och teleobjektiv för att både få med helheten och detaljerna. Och samma sak är det med kikare och tub.

Daglig bilduppladdning

Bevisen på Hans fotograferande kan man följa på hans Instagramkonto. Nästan dagligen lägger han ut sina bilder och det är en fascinerande bredd av allt som naturen bjuder. Han har flera tusen följare.

– Jag tycker det är roligt att rapportera det jag ser.

– Det händer så otroligt mycket i naturen från dag till dag. Så klart det finns många vackra fåglar att titta på, men det gäller också att kunna se skönheten i de vanliga fåglarna, säger han.

FLITIG RAPPORTÖR. Hans Waern är den i Närke som genom åren har lämnat flest rapporter på Artportalen.

► Har du någon favoritfågel?

– Då säger jag biätare, som är en väldigt vacker fågel som häckar i södra Europa. Jag hade turen att se den på Öland för några år sedan.

Åker du på larm?

– Jo, det händer. Jag har åkt till både Öland och Halland. I december åkte jag och en kompis till Skåne och fick se en baltimoretrupial, ett förstagångsfynd för Sverige.

Önskelista

– Det finns några stycken som jag gärna skulle se, men jag får spara dem till min Norrlands-turné. Det är videsparv och nordsångare som häckar där uppe i norr.

Hur började intresset?

– Det var 1977. Syrran var ihop med en kille som var ornitolog och jag blev fascinerad när han kom hem och berättade om alla fåglar han sett. Jag började lite på egen hand och sen var jag fast.

396 kryss

Sedan dess har Hans kryssat 396 fåglar och

Ragnarsson
FASTIGHETER AB

stöder detta nummer av Fåglar i Närke

"Har man **tur** kan någon flyttfågel **flyga fel** och hamna i våra trakter"

han är en flitig användare av Artportalen. Han är den skådare som rapporterat mest i Närke genom åren: hela 95 487 rapporter om fåglar på Artportalen.

Hans har lagt in alla gamla rapporter i Artportalen i efterhand. Där kan man se att han observerade 31 fågelarter första gången den 23 april 1977, vilket är en hygglig start i karriären för en fågelskådare.

Man ser också att de flesta observationer är gjorda runt om i Närke, men toppar gör Ottenby på Öland.

– Ja, där finns ju förutsättningarna för många kryss precis som Falsterbo, som jag försöker besöka regelbundet.

Obsar från västkusthuset

Även Hönö i södra Bohuslän har många observationer, vilket inte är så konstigt eftersom Hans och hans familj har ett fritidshus på grannön Fotö.

– Tyvärr var årets semesterveckor fyllda med regn och rusk i kombination med att det blåste åtta-nio sekundmeter. Det blev inte mycket sol och bad, och inte heller blåste det tillräckligt för att havsfåglarna skulle flyga in till Västkusten.

Vad ser du fram emot i höst?

– Alla flyttfåglar som nu sträcker söderut över Sverige. Har man tur kan det vara någon som flyger fel och hamnar i våra trakter.

Jägarna säger YESS till gås jakt i vårt landskap

■ Svenska Jägarförbundet i Örebro vill nu öka intresset för att jaga gäss.

– En anledning är att gässen ökar i antal, en annan att det är en spännande form av jakt, säger Fredrik Bergman som deltar i projektet.

Jägarförbundet har fått bidrag från Naturvårdsverkets Viltvårdsfond för att öka intresset för gås jakt. I Örebro och Södermanland genomför man nu under hösten ett pilotprojekt för att få fler jägare intresserade av gås jakt.

– Att jaga gäss på sträck är svårt, och det innebär också en del skador på gässen, berättar Fredrik Bergman som deltagit i en instruktörsutbildning för att hitta nya former för en säkrare jakt på gäss.

En viktig anledning till att man vill höja intresset för denna jaktform är att gässen ökar i antal och ställer till skador i jordbruket. I Norge och Danmark (liksom i Skåne) finns det en lång tradition av gås jakt.

– Vi kommer att genomföra utbildningar där man lockar ner gässen med hjälp av bulvaner. Sedan använder man liggömsle intill bulvanerna, på så sätt kommer man närmare gässen och det blir en säkrare jakt, berättar Fredrik.

I Örebro siktar man på att genomföra utbildningar i tre steg för den som är intresserad av gås jakt. Ett första steg är att lära sig mer om det olika gäsarterna och beteendet hos dessa.

Nästa steg är den praktiska delen av jaktformen. Det tredje steget är att lära sig hur man tar hand om gäsköttet.

– Ett bekymmer idag är att vi inte har någon tradition att ta hand om gässen. Det finns inga slakterier i närheten, inga eller få butiker som säljer vildgås, och inte heller några restauranger som har viltköttet på menyn, förklarar Fredrik.

Gås jakt ska populariseras.

Börje Persson

En av NOFs tidigare ordföranden, Börje Persson, har gått ur tiden. Börje var ordförande i Närkes Ornitologiska Förening under åren 2003 till 2006.

Han valdes som ordförande på årsmötet i februari 2003 och tog över efter Åke Lorin. Börje valdes in utan att tidigare ha suttit med i styrelsen och var lite spänd inför uppdraget. Å andra sidan hade han en lång erfarenhet från andra styrelseuppdrag i bland annat Socialdemokratiska partiet, där han var aktiv under många år. Intresset för fåglar väcktes redan i barndomen på 1940-talet när Börje tog reda på vad det var för en märklig mistlur som tuktade i Hammarsjöns vassar utanför Kristianstad. Det lät som någon blåste i en flaska. Kanske fastnade han även för fåglarna när en kaja landade på hans axel, en kaja som hans äldre bror ”matat” in.

Fågelintresset återkom senare i livet på 1970-talet. Börje hängde med på en NOF-resa till norska Runde 1980 och efter att ha spanat efter lunnefåglar, havsulor, liror och stormfåglar kom fågelskådandet i gång igen.

Börje Persson gillade NOFs många resor och var med på flera sådana till bland annat Lettland och Bulgarien. Och på resan till Bulgarien 2005 fick han äntligen uppleva murkryparen. – Personligen var nog isabellastenskvättan, stentrasten och klippsparven minst lika stora upplevelser, skrev Börje i Fåglar i Närke efter resan.

Trots att Börje glädde sig åt alla nya kryss under resorna både utomlands och i Sverige, så upplevde han sig inte som ”kryssare”, även om han fascinerades av dem som jagade efter nya arter. – Jag är nog mer av en upplevare, noterade han.

Det var naturen som lockade Börje och som fick honom att engagera sig i NOF, och det var det breda naturintresset som gjorde att Börje gärna var med och hjälpte till i alla lägen.

Börje Persson blev 93 år.

GÅTAN MED INVASIONEN AV ÄGRETHÄGRAR

FOTO: GUNNAR ROHED

MÅNGA HAR säkert sett de stora flockar av ägretthägrar som invaderat Närke under sensommaren. Här är en bild från Kvismaren.

Varifrån kom de?

UNDER SENSOMMAREN observerades rekordmånga ägretthägrar i vårt landskap och runt om i Sverige. Var kommer alla ägretter ifrån?

Tåkern, Hornborgarsjön och Hjälstaviken.

Var kommer de då ifrån? Ägretthägrar häckar i tropiska och varma områden över hela världen. I södra och östra Europa häckar de i stora kolonier. Sannolikt är det både inhemska och europeiska individer som besöker oss.

Ingen har väl undgått att det är väldigt många ägretthägrar i Sverige just nu, och i vårt landskap observeras stora flockar. Den 30 augusti observerade Anders Jacobsson och Ove Eriksson hela 82 exemplar i Kvismaren. Även från andra delar i Närke (Tysslingen, Oset, Vålakärren) observeras flockar av den vita hägern. Men det är inte bara i Närke som det är ovanligt många ägretthägrar. Det finns rapporter om stora flockar vid Hornborgasjön och Tåkern, från Halland, Öland samt Gotland. Och det finns enstaka fynd ända uppe i Norrland.

Fynden av ägretthägrar har ökat i Sverige och år 2012 konstaterades första häckningen på Gotland. Sedan dess har arten spridit sig västerut och häckar numera på flera platser inte så långt från Närke. Det finns konstaterade häckningar i bland annat

Per Wedholm tog bilden på den här ägretthägern, med vit färggring över tibian (knäleden), med kombination PC38. Märkt i Litauen 2021.

Kan det vara torkan och värmen i södra Europa som får ägretthägrarna att söka sig till Sverige? Hur påverkar kriget i Ukraina ägretthägrarnas rörelser? Det intensiva regnandet under sommaren har skapat stora våtmarker i vårt område. Bidrar det till extra bra födotillgång och är det maten som lockar hägrarna?

De alla flesta ägretterna som observerats i Närke har gul näbb vilket tyder på att det är icke häckande individer eller yngre sådana. Per Wedholm lyckades fotografera en ägretthäger den 26 augusti vid Näsbyängen i Oset. Ägretthägern hade en vit färggring med texten PC38 och den är märkt den 29 maj 2021 i Alausos, Utenas i östra Litauen.

På Artportalen finns ett 20-tal fynd av ringmärkta ägretthägrar som observerats i Sverige. Samtliga är ringmärkta i Baltikum (Litauen och Lettland).

Hotade fåglar får ett försprång i livet

■ För första gången i Sverige har "headstartade" fåglar släppts ut i det vilda. Det är fyra kullar av den akut hotade underarten sydlig kärrsnäppa, som fötts upp i Ottenby på Öland i ett försök att öka antalet individer i det vilda.

Efter månader av förberedelser kunde Projekt sydlig kärrsnäppa i början av juni släppa ut 14 individer av den hotade sydliga kärrsnäppan på Öland. Metoden som används kallas för "headstarting". Den går ut på att man samlar in ägg från vilda fåglar för att kläcka fram och föda upp ungar under deras första kritiska veckor, för att släppa ut dem när de växt till sig.

– Det är första gången någon sin metoden tillämpats på fåglar i Sverige, säger Dick Liljegren som är ansvarig för uppfödningen av sydlig kärrsnäppa. Vi är väldigt nöjda över årets resultat.

Utsättningarna har skett i två omgångar. Det är fåglarnas flygförmåga som avgör när de kan släppas. När de lärt sig flyga kan de lättare undkomma rovdjur.

Headstarting har visat sig ha många fördelar. I det vilda kan 60–90 procent av äggen och små ungar bli uppätta av rovdjur. Även födobrist eller dåligt väder är en risk. Genom skyddet som headstarting medför kan fler överleva till flygfärdig ålder.

Att tidigt samla in ägg innebär dessutom att de vilda fåglarna ofta lägger en andra kull.

– Om parets nya kull överlever, så finns det en chans att dubbelt så många ungar överlever, fortsätter Dick. – Denna ökade produktivitet är verkligen avgörande i en tid då den svenska populationen av sydlig kärrsnäppa är nära utrotning med färre än 60 par i hela landet.

Ungar av vadarfåglar är självgående från den stund de kläcks, föräldrarna hjälper bara till med att visa var man hittar mat samtidigt som de håller utkik efter faror. Så det fungerar bra att föda upp ungarna utan föräldrar.

FOTNOT. Projekt sydlig kärrsnäppa drivs av Nordens Ark och BirdLife Sverige.

Informellt samarbete kan ge resultat i Oset

DEN NEDLAGDA Osetkommittén har återuppstått i en ny och mer informell form.

Ledningen för naturreservatet Oset-Rynningeviken och fem NOF-medlemmar träffas med ore-gelbundna intervall under trivsamma former.

Då talar man om vad som ska göras för att reservatet ska fungera på bästa sätt när det gäller fåglarna.

I slutet av augusti träffades gruppen igen, och mycket handlade naturligtvis om konsekvenserna av det rikliga regnandet under sommaren. Flera markarbeten har skett som syftar till att göra framkomligheten och vattenregleringen bättre.

TEXT: RONNIE LINDQVIST

Två så kallade munkar för vattenreglering har bytts ut och en tredje är på gång. Förstärkningsarbeten på gångvägarna längs Strandpromenaden och vid Fågeludden är färdiga. Skebäcksparkeringen i Vasstofta och tillfarten dit ska åtgärdas under hösten.

Vi pratade också om vilka röjningsåtgärder som är prioriterade. Önskvärt är att något görs på Gamla tippen. Men platsen läcker föroreningar från sopberget under markytan, vilket sannolikt slutar med att detta måste åtgärdas först när det finns resurser till det.

Renovering av alla fågeltorn i Oset-Rynningeviken är upphandlat och kommer att successivt utföras. Rosenbergsstugans renovering är under förhandling med tilltänkt entreprenör. Reservatet har problem med både invasiva växter och djur. Jakt på mink pågår ständigt, men än så länge leder minkarna kampen.

Fortsätter med matning

NOF-medlemmar har under ett par säsonger skött fågelmatningen i Oset-Rynningeviken.

Det fortsätter vi med även kommande säsong. Örebro kommun tillhandahåller fågelmaten och vi medlemmar ser till att det är påfyllt från oktober tills våren kommer. En ny, förhoppningsvis vildsvins- och rådjursäker matningsplats ska installeras på Gamla tippen.

För att stimulera till ännu bättre häckningsresultat för olika fågelarter i reservatet ska det placeras ut häckningsflottar eller halmbalar på lämpliga ställen. Dessutom tillhandahåller Örebro kommun ett stort antal holkar i olika utföranden som NOF-medlemmar ska sätta upp under kommande höst och vinter.

För att följa upp hur det går för fåglarna i Oset-Rynningeviken inventeras området av NOFare sedan många år tillbaka. Däremot finns inte markarbeten och andra åtgärder dokumenterade på samma sätt, vilket omöjliggör en jämförelse mellan åtgärder och häckningsresultat. Det här vill förvaltningen och vi i NOF ändra på och därför ska förvaltaren upprätta ett system så att jämförelser kan ske.

Renovering i Venaskogen

En stor sak som ska ske under hösten är renovering av Annastigen i strandskogen öster om Venakullarna. Stigen invigdes av dåvarande miljöminister Anna Lindh då reservatet Oset-Rynningeviken invigdes officiellt 1995. Stigen har bitvis återtagits av naturen och ska nu röjas, repareras och göras mer tillgänglig. Nya grindar, ny gångbro, röjning av vegetation längs spångerna och mer information ska göra den här mycket intressanta biten strandskog mer tillgänglig.

Har du själv tankar och önskningar om naturreservatet? Eller vill du hjälpa till med något? Tveka inte att höra av dig till någon i styrelsen eller varför inte direkt till förvaltaren på Örebro kommun.

Från NOF deltog: Thord Eriksson, Leif Sandgren, Lars Johansson, Anders U Nilsson och Ronnie Lindqvist. Från Örebro kommun förvaltaren Sara Meurling och Fredrik Jansson som är entreprenör med ansvar för området.

BOLIST

Sveriges närmaste byggvaruhus

Fjugesta Järn & Färg AB

Letstigen 21

0585-31225

Info@fjugestajarnfarg.se

SONEN Theo och mamma Renata Sundling framför huset i Harge med betongholkar för att hjälpa hussvalan.

HUSSVALA

Enligt Närkes Fågelvärld fanns det under perioden 1974–1984 säkra häckningar i 187 av Närkes 200 atlasrutor (5x5 km). Vid inventeringen 2005–2015 observerades säkra häckningar i 116 rutor, en minskning med 38 procent. Vid den senaste uppskattningen (2011) räknar man med att det finns cirka 2 000 hussvalor i Närke. Arten är rödlistad, "sårbar".

SÅ HÄR ser en betongholk ut som är avsedd för hussvalan. Och redan första året flyttade hussvalorna in.

Familjen Sundling får svalorna att häcka

SUNDLINGS har sitt "Projekt hussvala" hemma i Harge vid Vättern.

TEXT OCH FOTO: ANDERS ERIKSSON

Deras betongholkar har resulterat i över hundra hussvaleungar. Familjen Sundling bor sedan tio år tillbaka i Harge, söder om Askersund. De såg tidigt att det fanns hussvalor i området, men att de hade svårt att hitta boplatser.

De bestämde sig för att köpa några holkar av betong och sätta upp på huset.

– Redan första året hittade hussvalorna till våra bon, berättar Bengt Sundling.

Hussvalan har de senaste tjugo åren minskat kraftigt i Sverige, Västeuropa och Storbritannien. Forskarna räknar med en halvering av antalet hussvalor. Brist på häckningsplatser är en anledning till minskningen.

SMHI har konstaterat att det har regnat mer under somrarna de senaste trettio åren. Fåglarna kan påverkas av regnet när ska fånga sina byten i luften. Bristen på våt lera till bobygget när de anländer till Sverige i maj månad, anförs också som skäl till minskningen. En allmän nedgång av insekter i jordbrukslandskapet påverkar också hussvalan.

Nu har familjen Sundling satt upp fler bon på sina husväggar och hussvalan börjar också

bygga egna bon av lera intill betongholkarna. Renata Sundling upplever svalorna som orädda och sociala, eftersom de inte varnar sina ungar när familjen rör sig på gården.

– Det är fascinerande att titta på hussvalorna. Till exempel att de starkaste ungarna i kullen hjälper föräldrarna med matningen av sina yngre syskon, som fått stå tillbaka i konkurrensen om födan, berättar Renata.

Hackspetten ett hot

– Ibland får svalorna ut två kullar per år. Ett gissel för svalorna är den större hackspetten som lärt sig plundra bona. Den dyker in i holkerna med sitt huvud och plockar enkelt ut ungarna. Sundlings tänker kontakta tillverkaren av betongholkarna för att få dem att göra ingångshålet mindre.

När en hackspett är på gång för att plundra hussvalans ungar rycker Renata ut:

– Då tar jag fram vattenslangen, säger hon med ett skratt.

När Fåglar i Närke var hos familjen Sundling i Harge i början av augusti fanns två par kvar, resten hade lämnat bona.

Under de tre år som projekt hussvala har pågått har hussvalorna fått ut över hundra flygga ungar.

Lena Asp vinner årets Guldholk

Lena Asp tar hem priset Guldholken. Hon får priset för att hon och hennes make Kjell skapat bra förutsättningar för fåglar att trivas i trädgården.

Redan när Lena flyttade till Tysslinge fanns det holkar i trädgården. Men när fåglarna började ta allt större plats för fem år sedan, växte också hennes intresse för att hitta bra boplatser för fåglarna. Totalt har hon och maken över 40 olika holkar i trädgården. Det är mest småfågelholkar, men även för storrar och så en kattuggleholk.

– Det är ju kul att ha fåglarna på nära håll, säger Lena. När taket skulle läggas om för några år sedan var man noga med att berätta för snickarna att tornseglarna måste kunna hitta tillbaka in under takpannorna. Och en holk för tornseglare finns också på plats.

Förutom de 40 holkarna finns också gott om gamla träd med naturliga hål där fåglarna kan bo, och massor av buskar och snår som är lämpliga för fåglarna. Förutom bra boplatser har Lena och Kjell också jobbat för att det ska finnas vatten i trädgården.

Man har skapat dammar och en liten bäck med vattenfall där fåglarna kan dricka och tvätta sig. Det innebär också att det är gott om insekter för fåglarna.

Guldholken är en lättsam tävling som Närkes Ornitologiska Förening arrangerar. Den går ut på att underlätta för fåglarna och försöka få dem att häcka på den egna tomten eller där man bor. Guldholken delas ut i samband med inomhusmötet den 19 oktober.

Lena Asp har över 40 fågelholkar i sin trädgård, och dessutom många andra lämpliga platser där fåglarna kan häcka.

Hål i väggen

hos Kalle, 91, blev
rena **innestället**

PÅ INSIDAN av väggen har Kalle Schölin byggt lådor i lämplig storlek, där tornseglarna häckar. Locken består av en lös bräda med tegelsten på. På så sätt kan Kalle inspektera bolådorna på ett enkelt sätt.

Lilla bilden: En ung tornseglare. Förra året hade Kalle häckningar i 23 hål, vilket var ovanligt bra. I år är resultatet sämre.

HÄR GILLAR TORNSEGLARNA ATT SITTA OCH HÄCKA

KALLE SCHÖLIN har närmare 30 hål i sina väggar på uthusen vid sommarstället i Lövsätter. Bakom hålen har Kalle byggt lådor och det fungerar som bostäder åt tornseglarna.

TEXT OCH FOTO: KENT HALTTUNEN

– Ljudet från tornsvalorna är ljudet av sommar, säger Kalle snart 91 år, och håller kvar vid gamla namnet på tornseglarna.

Tornseglarprojektet började egentligen som något helt annat. När Kalle var ung ville han att stararna skulle flytta in i barndomshemmet vid Lövsätter utanför Örebro.

– Jag borrade upp hål som var 50 mm i väggen och byggde bolådor med lock på insidan, berättar Kalle.

Han byggde bolådorna av det material han hade, och så hade han ett lock med en tegelsten på. På så sätt gick det enkelt att titta ner i bolådorna och se hur många ungar det var i

varje bolåda.

Det fungerade bra under många år, och när starungarna blivit flygga, flyttade tornseglarna in i samma hål och samma bolådor. Numera har stararna försvunnit från området.

– Ängsmarkerna och de betande djuren finns inte längre kvar här i området.

13 ingångar

Kalle visar runt i det gamla sädesmagasinet. Där har han 13 olika ingångar och bolådor för tornseglarna. Tidigare häckade tornseglarna även under takpannorna på husen, men nu tycks de föredra hålen i väggarna.

Precis som många andra konstaterar Kalle att tornseglarna har allt svårare att hitta lämpliga boplatser. På lador och maskinhallar lägger man plåttak och det blir för vassa kanter för tornseglarna. På villor stör hängrännor och plastband möjligheten för de eleganta seglarna att flyga in.

– Det hänger också mycket på vilken lutning som taket har, och så måste det vara en fri in-

flygningsväg, förklarar Kalle.

Många har prövat med speciella holkar för tornseglare, och det fungerar bra även om man måste ha tålmod. Det kan ta några år innan tornseglarna hittar till de nya boplatserna. Även höjden där holkarna sitter har betydelse, gärna fyra meter upp, även om Kalle sett att det endast behöver vara några meter upp för att tornseglarna ska hitta rätt.

Färre häckningar i år

Förra året hade Kalle Schölin häckning i 23 av sina bohål, det var något av rekord. I år blir det sämre. Av 13 kontrollerade bolådor i det tidigare sädesmagasinet var det bara ungar i tre.

– Svårt att veta vad det beror på, säger han.

Av erfarenhet vet Kalle att tornseglarungarna börjar flyga i augusti. Och de måste vara flygfärdiga direkt de lämnar boet. En tornseglarunge kan inte komma upp om den hamnat på marken.

– Tornsvalorna är trevliga fåglar som väldigt mycket påminner om sommaren, säger Kalle.

ETT EXEMPEL på när tornseglarna letat sig fram mellan vägg och tak för att hitta en boplats. Den här bilden är tagen på Hjorttorpsvägen på norr i Örebro.

ÖVER NÅGRA fönster på Slottsgatan i Örebro har tornseglarna hittat en glipa, där de kan bygga bon och häcka. Frågan är vad som händer när husen renoveras.

TORNSEGLARE

Den svenska populationen har under en tjugoförårsperiod minskat med 25 procent. Minskande populationer har även konstaterats i flera andra västeuropeiska länder.

Orsakerna är säkert flera, brist på lämpliga bostäder till följd av nya byggmetoder är en tänkbar förklaring. Men även för de tornseglare som häckar i träd i Norrlands inland, har situationen sannolikt försämrats till följd av minskad mängd hålträd.

I Sverige har tornseglaren varit rödlistad sedan 2010 och återfinns nu i kategorin Starkt hotad.

Vid en sammanställning 2008 räknar forskarna med att det finns 310 000 tornseglare i Sverige och 8 000 i Närke.

...MEN INNE I STAN ÄR BOSTADSBRISTEN BESVÄRLIG

UNDER SOMMAREN har jag genomfört ett projekt som går ut på att kartlägga var tornseglarna bor inne i Örebro.

Jag har hittat närmare tjugokolonier inne i Örebro med i genomsnitt fem bon per koloni.

TEXT OCH FOTO: TOBIAS SKARSTRÖM

Tornseglare har levt sida vid sida med oss människor under hundratals år. De bosätter sig gärna i håligheter under tegeltak eller vid takfot och taknock, och har därför blivit starkt förknippade med stadsmiljöer och bebyggda områden. Tyvärr är det allt färre som får uppleva dessa pilsnabba luftakrobater i deras jakt på insekter över våra bostäder, eftersom beståndet minskat kraftigt.

Svårare att hitta boplatser

Moderna byggmetoder utestänger tornseglarna och gör det svårare för dem att hitta lämpliga boplatser.

liga boplatser.

En del fastighetsägare är negativt inställda till att ha fåglar in på knuten, med hänvisning till att de förstör byggnader och utgör sanitära olägenheter. Men tornseglare utgör inget hot, tvärtom. De är utpräglade insektsätare och äter mängder med myggor, flugor och andra flygande småkryp.

Tornseglarna kommer till Närke i början av maj. Ungarna lämnar sina bon i början av augusti och i slutet av månaden flyger fåglarna söderut.

Under den här perioden har jag försökt kartlägga var tornseglarna hittar sina håligheter för att kunna gå till häckning.

Under mina spaningar hittar jag ofta tornseglarnas kolonier i trevåningshus från 1950-talet på norr (Krukmakaregatan, Rickardsbergsgatan) eller i hus byggda på 1990-talet vid Ladugårdsängen (Ladugatan, Visthusgatan).

Man kan också hitta seglarna i kvarter med hus i olika skick på norr (Hjorttorpsvägen, Toringsgatan). I vissa områden har det möj-

ligen häckat fler tornseglare, men efter renovering så är det bara några enstaka fåglar kvar som har hittat en boplats som till exempel i Almby (Skolmästaregatan, Kyrkvärdsvägen) och på norr (Polhemsgatan).

Bakom vindskivor

Tornseglarna häckar oftast bakom vindskiveplåt vid pulpettak, ventilationshål eller glipa mellan tak och husvägg. Undantag finns såklart som till exempel på Slottsgatan och Sofiagatan, där boplatserna har hittats i övre fönsterkarmen innanför tegelväggen; här är vissa bon också på relativt låg höjd med visst buskage framför.

Sökandet efter häckningsplatser för tornseglare fortsätter nästa år. Då ska jag också göra en noggrannare inventering av antal bon vid några av kolonierna.

Ett stort tack till alla er som kommit med tips om häckande tornseglare i Örebro. Ett tack också till alla er som lagt in era observationer på Artportalen.

Ny MÖD-dom ger arter ökat skydd mot skogsbruket

■ En skogsavverkning i Örn-sköldsvik stoppas i högsta instans med hjälp av BirdLife Sveriges habitatmodell för tre-tåig hackspett. Domslutet från Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) innebär ett bättre skydd för arter som hotas av skogsbruk och innebär i praktiken att Skogsstyrelsens automatgranskning måste ses över.

– Positivt att MÖD tilldömer vår habitatmodell för tretåig hackspett ett juridiskt bevisvärde. Nu slår högsta instans fast att både markägare och Skogsstyrelsen måste uppfylla miljöbalkens krav på kunskap om vilka arter som finns i den skog som ska avverkas, säger fågelskyddsansvarige Daniel Bengtsson på BirdLife Sverige.

Domen i MÖD innebär att målet återförvisas till Skogsstyrelsen för ytterligare behandling och utredning. Det finns i närtid flera liknande domar, men i denna var MÖD tydligare med att habitatmodellen för tretåig hackspett, som SLU (Sveriges lantbruksuniversitet) tagit fram på begäran av BirdLife Sverige, är ett väsentligt kunskapsunderlag till hjälp för Skogsstyrelsens arbete att besluta om försiktighetsmått vid avverkningsanmälningar.

Mark- och miljööverdomstolen säger att vid prövningen måste en bedömning göras av vilka skyddade arter som finns i området, om de påverkas av avverkningen och vilka skyddsåtgärder som måste till för att de inte ska ta skada. Därför måste det finnas ett underlag som medger en tillräckligt säker bedömning av risken för påverkan på skyddade arter.

Genom att domstolen tar hänsyn till en häckning år 2020 som skedde 250 meter från det avverkningsanmälda området, skapar domstolen rättspraxis.

Skogsstyrelsens metod med automatgranskning sträcker sig bara 100 meter utanför ett avverkningsanmält område och tar heller inte hänsyn till rapporter med mer än 100 meters noggrannhet för lokalangivelsen.

VÄRDEFULL SOMMARKURS

Så lätt märker

EN GRÅSPARV har fastnat i ett fint nät. Vingar och tunna ben på en liten kropp som ska trasslas ut med rätt grepp. Ett grepp som gör att fågeln kan hanteras säkert. Det går fint, men gråsparven protesterar och biter i handflatan.

TEXT EVA GEORGII-HJEMMING och URBAN THOLÉN

Under sommaren har Närkes Ornitologiska Förening tillsammans med Kvismare fågelstation haft en kurs i ringmärkning. Ett tiotal NOF-are deltog. Gemensamt för oss alla, oavsett om fågelintresset är långvarigt eller nytt, var att vi var överens om att detta är ett bra sätt att lära sig mer om fåglar och artbestämning.

Även en gråsparv som nafsar en i handen tillåter en att titta närmare på olika karaktärer. Och äntligen kunde man få svaret på var i hela friden dessa tertialer sitter.

Greppa om benen

Under ledning av Lars H Johansson fick vi först lära oss om regelverk, etik, fångstmetoder och syftet med ringmärkning. Vi fick också öva på att fatta rätt grepp om benen:

– Ta långt upp, instruerade Lars när några förolyckade individer delades ut runt bordet. Det var med blandade reaktioner vi hanterade talgoxen, rödstjärten och de andra, men våra grepp blev alltmer självsäkra.

Teoripassen följdes av tidiga morgnar på Äsön, då det blev tillfälle att se och pröva på det praktiska arbetet. Ringmärkning är verkligen ”learning by doing”. Ett hantverk som behöver övas på tillsammans med dem som är erfarna.

– Första ringmärkningen var fantastisk, säger Renate Schwencke som var en av deltagarna på utbildningen.

När kursen startade var rädslan att hålla för hårt i fåglarna det som oroade de flesta deltagarna. Och som väntat var det svårt att plocka fåglarna ur nätet, men alla framhåller att vi hade bra handledare från Kvismare fågelstation.

– Man behövde aldrig känna sig orolig att skada

”Första ringmärkningen var fantastisk. Man behövde aldrig vara orolig för att skada fåglarna.”

EN DEL fåglar bits när de fångas för att ringmärkas.

FOTO: EVA GEORGII-HJEMMING

fåglarna när Benjamin fanns till hands., berättar Lena Asp som också deltog i utbildningen.

Vid kursens avslutning var alla överens om att det varit lyckat. Lärorikt, spännande och ett fint samarbete med personal från fågelstationen som generöst och tålmodigt delat med sig av sitt kunnande.

Kursledaren Lars H Johansson förklarar att ringmärkning ger svar på vart fåglarna flyttar,

du en fågel

ALLA fåglar som ringmärks ska bokföras. Lena Asp sköter protokollet, medan Benjamin Rodling och Ewan Fenelon väger och mäter fåglarna.

FOTO: ANDERS U NILSSON

vilken väg de tar, när de flyttar och hur gamla de blir. Men det fungerar också som en bra del i miljöövervakningen.

Ett halvsekels märkning

På Äsön har ringmärkningen pågått i 50 säsonger, så när som på ett tappat covidår. Det innebär en lång serie där man kan jämföra fångstresultat med antal nätter, och därmed få i gång en diskussion om till exempel varför antalet tättingar har minskat rejält.

När Lars vid kursens slut meddelade att deltagarna var klara för att assistera vid ringmärkning var enigheten stor: ja, vi hoppas på många tillfällen att praktisera, lära mer och ge ett bidrag till kunskap om fåglar och miljö.

ANDERS U Nilsson deltog i ringmärkursen. Att plocka en fågel ur ett nät utan att den skadas är också en konst.

Fåglar undviker vindkraftverk

■ Ett av de vanligaste argumenten mot utbyggnaden av vindkraft är att fåglar krockar med rotorbladen. Forskare har nu använt radar och AI för att spåra hur gråtrut, havstrut, havssula och tretåiga mås flyger kring en havsbaserad vindkraftpark utanför skotska Aberdeen.

Med hjälp av radar, kameror, tredimensionella flygspår och videofilmer kunde forskare identifiera fåglarna och följa hur de rörde sig genom vindkraftsparken.

I slutet av februari publicerade Vattenfall resultaten som visar att inte en enda kollision mellan en fågel och ett rotorblad skett under den två år långa studien. Fåglarna undvek turbinbladens zon genom att anpassa sina flygvägar för att flyga in mellan turbinerna.

– Detta är banbrytande forskning som avsevärt kommer att förändra vår förståelse av hur sjöfåglar beter sig runt vindkraftsparker till havs, säger Robin Cox, miljöspecialist på Vattenfalls webbplats.

Vindkraftverk inget hot mot rovfåglar

■ Den danska företagarorganisationen Green Power Denmark har under tio år har samlat in data om 2 250 rovfåglar, mestadels röd glada med hjälp av GPS-sändare på fåglarnas ryggar.

– Det största problemet är inte vindkraftsparker, det är förgiftning. Vindkraftverk har ett mycket litet inflytande på populationen av röd glada, berättar Rainer Raab vid Technisches Büro für Biologie i Österrike.

Enligt Rainer Raab dör de flesta av rovfåglarna en naturlig död, det vill säga de attackerar och äts av andra rovfåglar eller av hungriga däggdjur. Därefter kommer förgiftning, kollision med bilar, illegal jakt, kollisioner med högspänningsledningar, kollision med tåg och slutligen långt ner på listan, vindkraftverk – trots att rovfåglarna passerar flera stora vindkraftparker på flykt mellan landområden.

FOTO: EVA GEORGIHEIMING

NOF-resenärerna, övre raden från vänster: Anders Eriksson, Per Salomonsson, Monika Waern, Jan Bernhardsson, Kent Halttunen, Anders Silvetärn, Maria Wanche, Gunnar Bergeå, Leena Zander och Per Holm. Nedre raden: Arne Lundh, Björn Ander och Monica Holm.

1 EXPEDITION. 13 NOF:are. 128 KRYSS.

HÖKÖRN, prärielöpare, stäpphökar, myrsnäppa och vitvingad tärna. Det var några av höjdpunkterna för NOF-resenärerna på Falsterboresan i mitten av september.

Med duktige Björn Ander som guide blev det en härlig skådarresa till Västkusten och Skåne för de 13 resenärerna från Närkes Ornitologiska Förening.

Det började med en ringand i Vänersborg på nerresan och sedan fortsatte vanliga och ovanliga arter att "kryssas". Det blev totalt 128.

– Vi är mer än nöjda, konstaterade Monica Holm som var en av resenärerna.

PS. Sugan? NOF-resan till Falsterbo blir av även nästa år. Håll utkik i Fåglar i Närke och på hemsidan.

STÄMNINGSFULLT. Tidiga mornar på Nabben i Falsterbo är speciella och för resenärerna från NOF var det här en bra start på dagen.

ÖRNJAKT. Arne Lundh, Maria Wanche, Gunnar Bergeå, Anders Silvetärn och Anders Eriksson vill inte gärna släppa blicken när de väl har fått sikte på en örn.

SUPERGLAD. Duktige guiden Björn Ander blir alldeles till sig i trasorna när hökörnen är "inhängd".

ÖVERRASKNING. Plötsligt händer det: två vitvingade tärnor sveper förbi Nabben.

DISKUSSION. Per Salomonsson diskuterar artbestämning med Kent Halttunen, Leena Zander och Per Holm.

NÖJD. Leena Zander glad efter att ha kryssat hökörn.

ÖGONBLICKET. En pilgrimsfalk slår till och NOF-gänget får uppleva dramat.

INTENSIV. Björn Ander, guide på NOFs Falsterboresa är alltid på span efter nya upptäckter.

MED VARSAM HAND hanterar Sandra Tengelin och Leif Bertilsson de unga pilgrimsfalkar i Fjugesta som hamnat på marken intill silotaket och inte kunde flyga i väg. De är två av de fyra ungar som ringmärktes i juni på taket (lilla bilden).

Patrull räddade falkar i Fjugesta

DEN 10 JUNI ringmärktes fyra unga pilgrimsfalkar i Fjugesta. Men några veckor senare höll det på att gå illa. Falkungarna satt på marken, oförmögna att flyga i väg.

TEXT: KENT HALTTUNEN

För femte året i rad fick pilgrimsfalkparet i Fjugesta fram ungar. I år var det fyra ungar som ringmärktes den 10 juni av Ulf Eriksson från Arboga.

– De här falkungarna har ett livligt temperament, konstaterade ringmärkaren Ulf Eriksson.

För fem år sedan, 2018, etablerade sig ett par i Västernärke, och redan 2019 började paret häcka framgångsrikt i Fjugesta. De tre första åren fick paret ut tre ungar varje år. Förra året fick paret ut fyra ungar som alla kom på vingar.

Även i år kläcktes fyra ungar, och många har kunnat följa falkarnas häckningsbestyr via NOFs Facebook-sida, där korta videofilmer har publicerats.

Larmsamtal

Bara några veckor senare, lördagen den 1 juli, kom det ett samtal från Tuva Alton som jobbar på Granngården i Fjugesta. Utanför entrédörren satt två falkungar och de hade inte förmågan att flyga från platsen. Tuva berättade att de sett en ung falk sitta på marken redan vid

stängningsdags på fredagskvällen. Och när den inte hade flugit i väg och det var två unga falkar som satt på marken blev hon orolig.

En räddningspatrull bestående av Leif Bertilsson, Sandra Tengelin och Leif Andersson var snabbt på plats. Leif Bertilsson hade stora håven med sig. En falkunge satt nära entrén och var inte särskilt svår att fånga in med bara händerna. Leif Bertilsson tog med varliga händer hand om falkungen.

Snart kunde även den andra falkungen lokaliserats. Leif Andersson tog fram håven och klev med bestämda steg mot falkungen, samtidigt som Sandra Tengelin gjorde sig beredd. Infångandet gick smärtfritt, och snart var även den andra falken i trygga händer.

Utsatta för faror

– Det är ju inte bra om de unga falkarna sitter på marken. Då är de utsatta för en del faror i form av katter, rävar och grävlingar, berättade Leif Bertilsson, som följt pilgrimsfalkarna under snart 30 år i Västernärke.

Leif berättade också att en del unga falkar ger sig ut för att flyga innan de har tillräcklig kraft att flyga tillbaka upp på silotaket igen.

De två falkungarna bars upp på silotaket igen. Den ena föredrog att stanna kvar, medan den andra falkungen snabbt flög i väg till en intilliggande björk.

– Får den vila upp sig lite kommer flyger den säkert upp på taket igen. Och uppe i björken är den säker, förklarade Leif Bertilsson.

Död sillgrissla avslöjade nytt åldersrekord

■ En sillgrissla som ringmärktes 1974 hittades död i början av juli på Gotska Sandön. Den slår ett nytt rekord för en fågel ringmärkt i Sverige.

Sillgrisslan ringmärktes den 16 juli 1974, och var därmed nästan 49 år gammal.

Sillgrisslor har en förmåga att bli gamla. Enligt museet var det tidigare åldersrekordet 48 år och 7 månader, vilket också innehades av en sillgrissla.

– Detta är den femte sillgrisslan märkt i Sverige som blivit äldre än 45 år, vilket visar att arten regelbundet uppnår imponerande höga åldrar, skriver Thord Fransson vid Naturhistoriska riksmuseet, i ett pressmeddelande.

I Europa är det två mindre liror som innehar åldersrekordet för ringmärkta fåglar. De blev 52 respektive 51 år gamla.

Vildsvin skyddar fåglar mot rovdjur

■ Vildsvin skyddar markhäckande fåglar genom att skrämma bort räv och grävling. Det visar en ny forskarstudie från Högskolan i Gävle.

Biologen och universitetslektorn Lars Hillström har under lång tid följt vildsvinens utbredning i Sverige. Han har bland annat kommit fram till att de utgör en viktig del av ekosystemet genom att fungera som en barriär som hindrar rovdjur som grävling och räv från att nå fram till fåglarnas häckningsområden. Därmed gynnas bland annat tofsvipa och storspov i åkerlandskapet liksom morkulla och tjäder i skogslandskapet.

Ekonomia
Redovisningskonsult AB

stöder detta nummer av Fåglar i Närke

Ingen storlomsunge i Sottern...

VID INVENTERINGEN i Sottern observerades 29 storlommar, inventerarna räknade med att det fanns 15 par med revir i sjön under sommaren.

Men inte en enda unge återfanns vilket är alarmerande.

Inventerare från Närkes Ornitologiska Förening har på uppdrag av länsstyrelsen för sjätte år i rad inventerat Sottern, med fokus på storlom. Vid fyra tillfällen under perioden 24 maj till 17 augusti har sjön inventerats med hjälp av båt.

Liksom tidigare år har det observerats

många vuxna storlommar, som mest 29 individer i huvudsak i de norra och västra delarna av Sottern. De är också de områden i sjön som är mest lämpade som häckplatser för arten.

Inte vid någon av båtrundorna kunde inventerarna hitta unga storlommar, vilket är alarmerande eftersom det finns så många revir i Sottern. Vädret kan ha haft en betydelse.

Sottern har inventerats på storlom ända sedan 1970-talet och den negativa trenden är tydlig. Antalet unga storlommar som föds i sjön blir färre och färre. Orsakerna behöver utredas närmare, och därför är det viktigt att inventeringarna får fortsätta även kommande år.

Under båtrundorna har inventerarna passat

på att hålla koll på några andra viktiga karaktärsarter.

För havsörn noterades ett revir, fiskgjuse tre revir och brun kärrhök tre revir. Fisktärna häckade i fyra kolonier med 3, 5, 15 och 36 par plus enstaka häckningar. I skrattnåskolonin vid Gillberga häckade 40 par och ytterligare två små ansamlingar av häckande skrattnås fanns utanför Bystadnäs och i Kilsfjärden.

En enda rördrom hördes under inventeringen, men den har även hörts stationärt av andra under hela försommaren. Ingen häckning av lärkfalk konstaterades i år, men ett par sågs flyga omkring i lämpligt område vid ett inventeringstillfälle. Ingen bivråk noterades i år.

...men bättre läge för berguven

DET GÅR lite bättre för berguvarna i vårt landskap.

Glädjande nog har det rapporterats om fem ungar i år från tre olika revir.

Berguvarna i Närke har haft det svårt under de senaste åren. Under de senaste 15 åren har antalet revir varit stabilt; det har handlat om fem-sex revir med ropande hannar. Men paren har haft väldigt svårt att få fram ungar. Under flera år fick paren inte fram en enda unge.

Det är oklart om varför det går så dåligt för berguven, men sannolikt är det flera orsaker: minskad födotillgång (antalet soptippar minskar och förändras), fler uvar flyger in i elledningar eller trafikdödas. Det kan också hänga samman med nya hot i form av miljögifter.

– Men nu kan det vara en liten ljusning på gång, i vart fall i vårt landskap. För två år sedan, 2021, föddes och ringmärktes två ungar. Förra året fick paren i Närke också fram två ungar. Och i år ser det bättre ut. Fem ungar har fötts i tre olika revir: två av dessa ungar ringmärktes. – Vi ska hoppas att det fortsätter så för den utsatta och hotade uven.

En unge hittades dessvärre död lite senare under sommaren.

Ronnie Lindqvist hoppas också att det arbete som Närkes Ornitologiska Förening genomfört med att sätta upp bolådor för berguvska förbättra möjligheten för arten att häcka. Under det senaste året har det monterats upp berguvsolådor i Kvarntorp, på USÖ och vid ytterligare en bergtäkt i landskapet. Sedan tidigare finns de två bolådor i lämpliga bergtäkter.

ULF Eriksson från Arboga visar upp berguvsungarna som ringmärktes den 1 juni.

Två berguvsungar ringmärktes i somras

I början av juni ringmärktes två berguvsungar av Ulf Eriksson från Arboga.

– Väldigt glädjande eftersom det går så dåligt för berguvarna i vårt område, säger Ronnie Lindqvist, ordförande i Närkes Ornitologiska Förening.

I Närke finns bara en handfull kända revir, det flesta är i anslutning till bergtäkter. De senaste åren har berguvsparen haft svårt att få ut ungar.

Därför var det extra kul att kunna ringmärka två unga berguvar i början av juni.

Rutinerade ringmärktaren Ulf Eriksson från Arboga kom och satte ringar på berguvarna

– Kul och lite annorlunda uppdrag, säger Ulf.

För Närkes Ornitologiska Förening och ordförande Ronnie Lindqvist var det också en bra dag.

– Sedan flera år tillbaka har vi jobbat medvetet med att sätta upp bolådor för berguvar, och det arbetet har börjat ge resultat, säger han.

– Nu har vi indikationer på fler häckande par, vi ska hoppas på ett bra år för berguvsparen i vårt område.

Rävahänget – chill och

SAMVARO

Jan-Åke Siljeström och **Bengt Andersson** samtalar om fåglar och annat som hör livet till.

RÄVAHÄNG

Till Rynningeviken kommer man och skådar fåglar och hänger lite med andra intresserade.

MORGONPIGG

David Stenman tog cykeln tidigt för att delta i Rävahängets första timmar på morgonen ...

KRYSSLISTAN

... och när David sedan gick igenom krysslisan med mamma **Karin** blev det över 40 arter, med ägretthäger och stäpphök som lite ovanligare arter.

ROVFÅGELOBS!

Plötsligt dyker det upp två bivråkar på väg söderut. De gör några lovar och det blir fina obsar för **Jan-Åke Siljeström**, **Kristina** och **Ulf Granlund**.

CYKELFANTAST

Thord Eriksson, till höger, tar en cykeltur förbi Rynningeviken nästan varje morgon för att kika efter fåglar. Denna söndagsmorgon träffade han på **Anders Nydahl**.

skådande i en perfekt mix

SPANING

Karin Stenman och Janne Andersson och spanar intensivt i tubkikarna. Kanske har de en havsörn i sikte?

RÄVAHÄNGSÖNDAG. Den 10 september var det dags för årets Rävahäng i Rynningeviken i Örebro. Det är ett lättamt arrangemang för alla fågelintresserade som vill komma och spana efter fåglar eller bara för att chilla och prata lite fågel.

NOF arrangerar varje år Rävahänet under september månad. Vid Rävängsstugan i Rynningeviken i Örebro finns guider från föreningen som kan visa på alla fåglar i området och alla de som är på väg söderut.

Redan på morgonen visade en vattenrall upp sig. Den klättrade upp i bladvassen bakom stugan och satt ganska länge till allas förtjusning.

Ur dimman vid Hemfjärden flög också en ägretthäger. Det var svårt

att urskilja den i diset: fågelns vita fjäderdräkt flöt liksom ihop med den gråvita dimman över Hjälmaren.

Snart larmade skådarna som stod vid Venastugan och räknade sträckfåglar, att en bivråk var på gång. Det dröjde en stund men till slut kom inte bara en, utan två läckra bivråkar lågt och rakt över Rävängsstugan. Vråkarna passade också på att göra några skruvvarv rakt över stugan innan de fortsatte söderut på sin långa resa till övervintringsplatserna i tropiska delarna av Afrika.

NOF hade som vanligt tänt brasan och bjöd på korv till alla besökare.

Som en riktigt bra avslutare dök en annan rovfågel upp. Var det en hona av blå kärrhök? I efterhand och efter bildgranskning visade det sig vara en ung stäpphök.

Köp en NOF-holk – stärk fågelskyddet

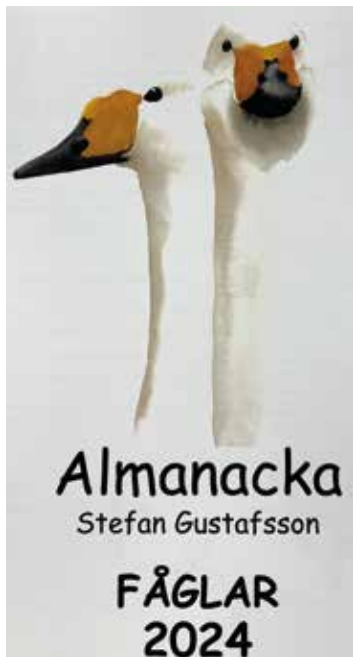

■ Du vet väl att Närkes Ornitologiska Förening har fågelholkar av alla de slag till försäljning?

Det finns bland annat småfågelholkar, starholkar, tornseglarholkar och kattuggleholkar på lager för omedelbar leverans. Vill du ha en specialholk är det bara att beställa.

När du köper en fågelholk av NOF stärker du också fågelskyddet i vårt område. Försäljningen av holkar och andra NOF-rylar inbringar varje år rejält med pengar: förra året bidrog holkförsäljningen och lotterierna vid inomhusmötena med över 40 000 kronor. Det är pengar som bland annat används till olika former av fågelskyddsarbete.

Almanacka 2024 Akwareller av Stefan Gustafsson

Pris: 150 kronor

Kan köpas vid
Tysslinge
Naturcenter

stef.gustafsson@telia.com

Glädjande häckning av

DEN ÅRLIGA inventeringen av Rävångsmaden visar att en brunand lyckades med sin häckning och fick fram fyra ungar. Det är första gången någonsin som en brunand häckar i Rynningeviken i Örebro.

TEXT OCH FOTO: THORD ERIKSSON

Inventering av Rävångsmaden har skett vid tio tillfällen med 7–14 dagars mellanrum mellan varje inventering. Den första inventeringen gjordes den 6 april. Dessutom har vissa noteringar gjorts mellan och efter inventeringarna. Material har också inhämtats från Artportalen under häckningsperioden.

Området är relativt lätt att inventera under våren, men blir allt svårare att inventera i takt med att växtligheten ökar. Det är området innanför och cirka 50 meter utanför Strandpromenaden som inventerats.

Från Artportalen har information hämtats från lokalerna Rävångsmaden, Rävången, Strandpromenaden, Stentornet, Lakdammarna samt Pers hög.

Lyckade häckningar

Skrattmåås: minst 46 ungfåglar har observerats trots att ett begränsat antal har häckat.

Skäggdopping: minst 2 ungar.

Tofsvipa: minst 3 ungar.

Knölsvan: minst 5 ungar.

Grågås: minst 18 gässlingar.

Kanadagås: minst 14 gässlingar.

Sothöna: minst 12 ungar.

Gräsand: minst 20 ungar.

Brunand: 4 ungar.

Fisktärna: 2 ungfåglar.

Vattenrall: minst 1 ungfågel.

Mindre strandpipare: minst 1 ungfågel.

Ringmärkt strandpipare

En busksångare sjöng ihärdigt mellan den 14 och 29 juni i södra änden av Pers hög. En ringmärkt större strandpipare rastade kort den 12 april på Strandpromenaden. Det visade sig senare att denna strandpipare hade ringmärkts på Malören i Kalix skärgård av Linus Hed, men att den tappat en färgad ring, vilket gjorde det omöjligt att få fram fler uppgifter om just denna individ. Samma dag, den 12 april, fotade Torbjörn Arvidson en ringmärkt skratmåås (214J) och Lennart Eriksson letade reda på att den ringmärkts i Leeds, England 2022.

En trana har setts inom området, och en skadad rödräv som födosökte noterades vid inventeringen den 8 juni. Den 4 maj observerades inte mindre än 14 svarthakedoppingar på

Rävångsmaden. Vattenrall har haft ett bra år på maden, minst tre par har häckat eller gjort häckningsförsök.

De holkar som satts upp för hussvala och tornseglare på Stentornet har inte varit bebodda av svalor under året, men en av holkarna för tornseglare har använts av en stare.

Fisktärna som återkommer

Den fisktärna som ringmärkts i Holland (Z048375) var en av de fisktärnor som ruvade på stenen i lagunen på Rävångsmaden. Troligen blev inte denna häckning lyckad, eftersom paret fanns utanför Strandpromenaden den 7 juli. Fisktärnan har ringmärkts i Holland den 1 september 2011, och den har sedan uppehållit sig vid Strandpromenaden varje år sedan 2018. Troligen flera år tidigare också.

Två par trastsångare häckade vid Lakdammarna och det resulterade i att elva ungar ringmärktes av Kvismare fågelstation. I samband med ringmärkningen noterades att honan i ett av paren tidigare var ringmärkt i Budapest. DNA-prov togs också på fåglarna, eftersom intresse finns för hur spridningen av trastsångaren sker i landskapet. Även trastsångarna i dammarna söder om Pers hög undersöktes.

Vitkindad gås har noterats vid ett flertal tillfällen under maj månad, men någon säker häckning har inte kunnat konstateras. En vitkindad gås med skadad vinge noterades den 2 juni. Mikael Telbe hörde en vassångare sjunga vid Stentornet den 31 maj.

Bra rastlokal

Rävångsmaden och Strandpromenaden bör också uppmärksammas som rastlokal för många olika fåglar. Under 2023 har bland annat salskrake, storskrake, skogssnäppa, kärrsnäppa, svartsnäppa, glutt-snäppa, grönbena, spovsnäppa, mosnäppa, drillsnäppa, strandskata och rördrom uppehållit sig kortare tid på Rävångsmaden. Fiskgjuse, tornfalk, lärkfalk och brun kärrhök har setts jaga på Rävångsmaden.

Några önskemål

Rensning av träd, buskar och sly behöver ske för att förbättra utsikten från Pers hög.

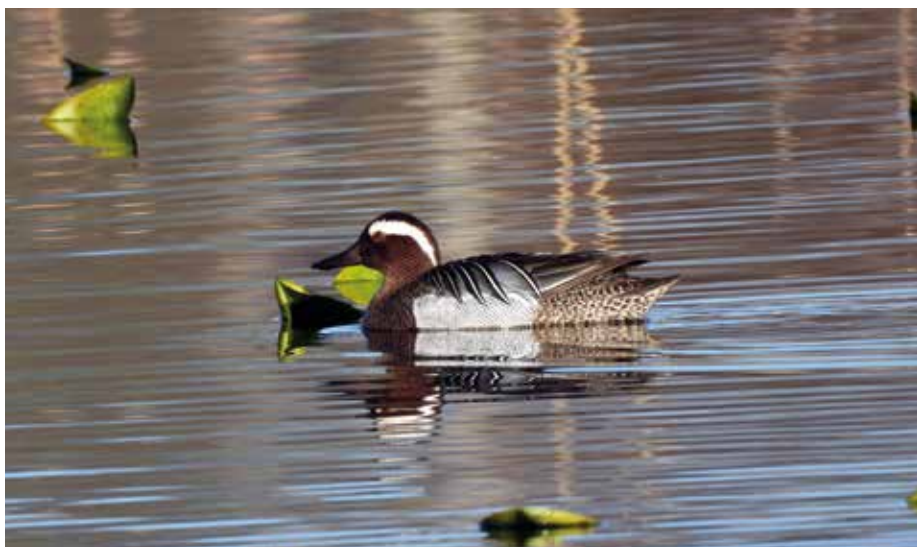
Ett önskemål är också att fler häckplatser ordnas på Rävången i form av kornbalar eller på något annat sätt.

På NOFs hemsida, nof.birdlife.se, hittar du detaljerad information och alla siffror från inventeringen.

brunand i Rävgången

GRÄSANDEN är en av arterna som gynnas av våtmarken: i år räknar man med 15 par vid Rävgångsmaden.

ÅRTAN har speciella krav för att trivas. Efter flera års frånvaro var ett par tillbaka i området.

KNÖLSVANEN är stabil i området. Det ena paret fick fram fem ungar i år.

Snart 1200 i NOFs Facebookgrupp

■ I NOFs Facebookgrupp är snart 1 200 medlemmar. Det är en grupp för alla som vill diskutera fåglar och fågelskådning i landskapet.

NOFs Facebookgrupp är ett komplement till vår tidning Fåglar i Närke, och till hemsidan. I gruppen finns tips om saker som händer i fågelskådarvärlden. Här delar också medlemmarna med sig av bilder och andra skådarupplevelser.

Facebookgruppen har flera fördelar, man kan till exempel lägga upp flera bilder från naturupplevelser med anknytning till fåglarna i landskapet. Det går också att föra debatter inom gruppen – det går inte på hemsidan.

Gruppen är så kallad sluten grupp, det innebär att man måste gå med i gruppen för att se vilka diskussioner som pågår inom gruppen. Anledningen till att vi har en sluten grupp är för att slippa reklam och annat som kan upplevas som besvärande och som inte tillhör syftet med gruppen. Alla är välkomna att delta i NOFs Facebookgrupp.

Vid sidan av att gå med i NOFs Facebookgrupp är du alltid välkommen som medlem i vår förening. Du får fyra nummer av vår utmärkta tidskrift Fåglar i Närke direkt hem i brevlådan, och du är välkommen på alla våra aktiviteter, resor, intressanta föredrag och mycket annat. Genom ditt medlemskap bidrar du också till att stärka fågelskyddet i vårt område!

Med Swish blir det enklare att betala

■ Med Swish i din mobil är det enkelt att göra en betalning till NOF.

Swish kan du använda när du ska ge ett bidrag för fågelguidning, betala fågelresan eller om du vill skänka pengar till NOFs Fågelfond. Eller du kanske vill köpa en NOF-pryl, då är det bara att betala med Swish.

Swishnumret till NOF:

123 02 90 361

Du som inte kan eller vill använda Swish kan givetvis alltid använda dig av bankgiro 5747–3357 som vanligt när du ska betala till NOF.

HELA NOF-GÄNGET. Från väster: Anders Eriksson, Anders Nilsson, Benny Fredriksson, Ronnie Lindqvist, Per Salomonsson och Kent Halttunen.

PÅ VESTMANNAÖARNA fanns gott om tid för Anders Eriksson och Ronnie Lindqvist att bland annat kika på stormfåglar och den storslagna naturen.

Islandsresan med NOF

STRÖMAND, islandsknipa och spetsbergsgrißla.

Det var förväntade arter för NOF-gänget som reste till Island. Men kanske var det andra fågelupplevelser som blev de starkaste minnena för de sex resenärerna från Närke.

TEXT OCH FOTO: KENT HALTTUNEN

Den 11 juni åkte sex fågelskådare från NOF till Island för att upptäcka den vackra ön med den storslagna naturen. Snötäckta berg, glaciärer, vulkankrattar, enorma vattenfall och vackra fjordar. Allt detta fick NOF-gänget uppleva under sin åtta dagar

långa resa runt ön.

Men det var fåglarna som lockade.

Per Salomonsson var en av de sex deltagarna på NOF-resan.

–Min största upplevelse av veckan var nog de svartnäbbade islommarna på nära håll. Att få se dessa fåglar i sin vackra sommardräkt är mäktigt. Och att få se islommarna i alla andra stadier av dräkter; det passar ihop med den speciella naturen på Island.

För Benny Fredriksson var det annat som satte sig i minnet.

Tusen stormfåglar

– Jag tycker mängden av stormfåglar var imponerande. Ibland kunde vi se flera hundra på nära håll, ja vid något tillfälle närmare tu-

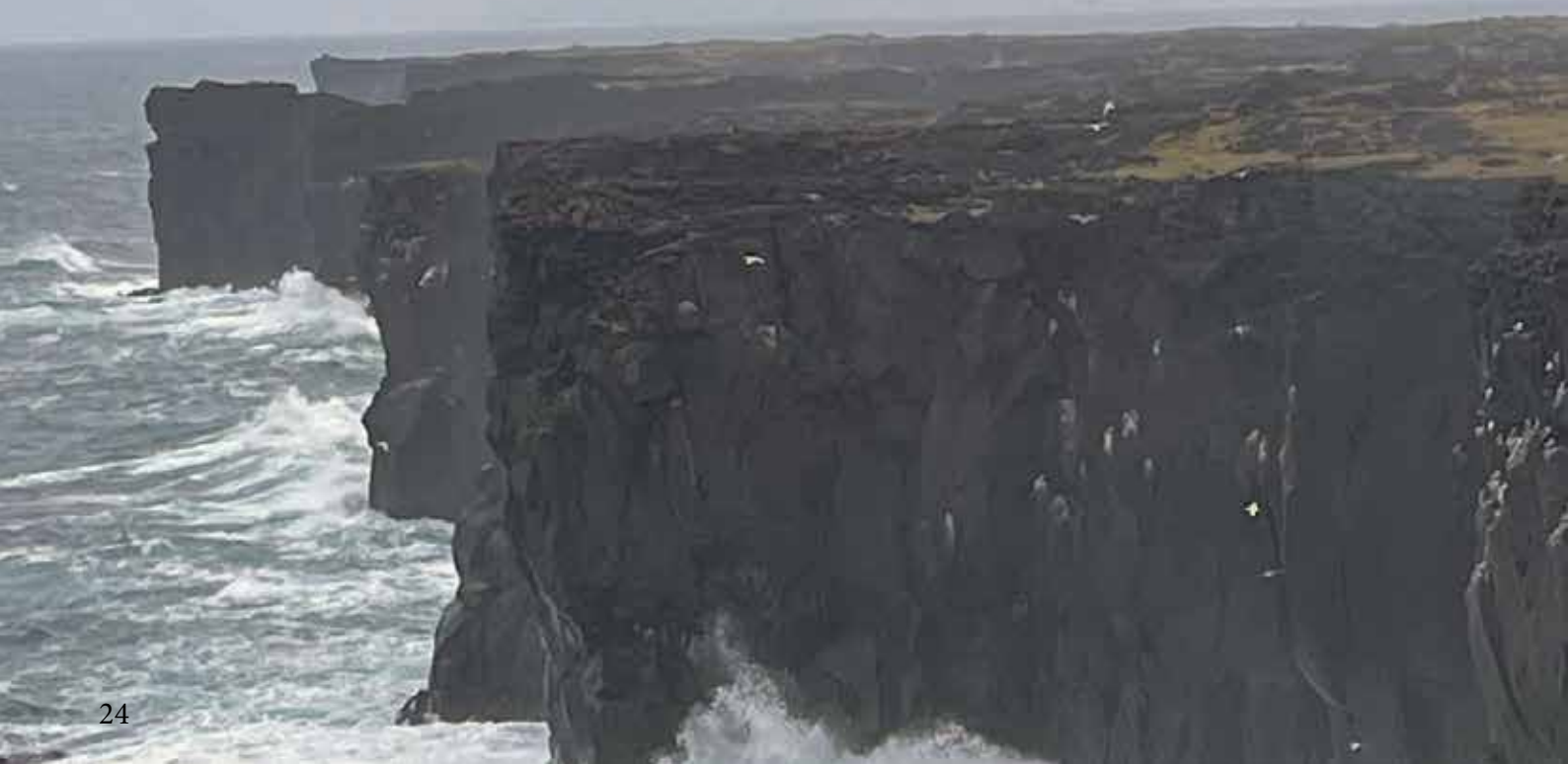
sen individer. Och det var också kul och intressant att få se de mindre lirorna glidflyga snyggt över vattnet. Det är en skön upplevel-

NOF-gängets rutt, 2700 kilometer Island runt.

se att få se lira på lira glida över vattenytan.

Anders U Nilsson var på Island för första

VID JÖKULSARLON samlas mycket av smältvattnet från den stora glaciären Vatna-jökull. Det är ett mäktigt skådespel att se hur det bildas en stor sjö av smältvatten och stora isblock som sedan rinner ut via en älv i havet.

gav fina fågelminnen

gången liksom de andra i NOF-gänget förutom reseledaren Ronnie Lindqvist.

– Den största upplevelsen för mig var nog Vestmannaöarna. Både båtresan över där vi skådade alla typer av alkor, och sedan komma till den stora kolonin med lunnefåglar. Det var en väldigt fin upplevelse.

Tusen stormfåglar

För Anders Eriksson var observationen av jaktfalken vid Myvattnet en stor grej.

– Som jag har längtat efter att få se en jaktfalk! Jag har varit på väg flera gånger till Öland för att få se en jaktfalk. Nu fick vi se hur den slog en and som den knappt

kunde lyfta med, och sedan flyga en kort bit för att sätta sig och under lång tid äta av bytet. Det var hur häftigt som helst.

Reseledaren Ronnie Lindqvist var på Island för sex år sedan på skådarresa. Han har sett många av "Islandsarterna" tidigare.

Guldskinn bland änder

– Mitt bästa minne av den här resan är nog när vi hittade tre vitnackade svärter och en sibirisk knölsvärta bland en flock på över tusen ejdrar och sjöorrar. Vi hade bara aning om var flocken kunde finnas, men vi letade på den och så hittade vi två riktiga guldskinn bland alla dessa änder.

PER SALOMONSSON
försöker fånga några av spetsbergsgrisslorna och de andra alkor som flyger upp mot klippväggarna vid Snöfellsjökull.

Lunnefåglar.

FOTO: BENNY FREDRIKSSON

Svartnäbbad islom.

FOTO: BENNY FREDRIKSSON

Strömand.

FOTO: BENNY FREDRIKSSON

Islandsknipa.

FOTO: BENNY FREDRIKSSON

ISLANDSRESAN

NOF-resan till Island genomfördes den 11 till 18 juni 2023. Vi var fem deltagare plus reseledaren Ronnie Lindqvist.

Vi valde att hyra en minibuss och åka runt hela ön för att få se variationen på de olika fågellokalerna (se kartan). Det blev totalt 270 mil i minibussen.

Boendet var i form av enklare vandrarhem med självhushåll. På några boenden ingick frukost.

Kostnaden för resan var 15 000 kronor, plus flygresan till Island (cirka 3 000 kronor). I priset ingick boende, några frukostar, en valsafari, minibussen och kunnige guiden Ronnie Lindqvist.

Prisnivån på Island är högre än i Sverige; det kostar en del att äta på restaurang. En enkel lunchrätt kostade cirka 350 kronor.

Sommaren blev en **våt dröm** för många arter

SÅ HÄR SÅG DET UT i Kvismaren efter att stormen Hans hade dragit fram över Mellansverige i början av augusti. De stora regnmängderna skapade nya våtmarker och i Kvismaren uppstod nya "sjöar".

FOTO: LENNARTH SOLLERMAN GUSTAVSSON

FÅGLAR HAR STOR anpassningsförmåga. Det blev extra tydligt den gångna våren och sommaren. Våtmarksarter hittade snabbt till landskapets nyrestaurerade lokaler. Den varma försommaren passade dessutom häckande fåglar utmärkt. Änder, doppingar, måsar och tärnor sågs med små dunungar i en omfattning som vi inte sett på många år.

Men så kom regnet. Mer än 400 millimeter på två månader. Vi fick nya våtmarker som ingen upplevt i manaminne. Ägretthägrar från andra sidan om Östersjön upptäckte nya områden och sökte sig snabbt till det översvämmade Sydsverige. Invasionen var ett faktum. Det finns säkert flera orsaker till invasionen, men anpassning till nya födosöksområden går inte att bortse ifrån. En läsvärd rapport följer som innehåller vårens och sommarens mest spännande fågelfynd.

Svanar och gäss

I första numret av Fåglar i Närke 2023 porträtterades Tysslingens "Grand Old Lady" Helny Olsson. Vad passar då inte bättre än att börja denna rapport från svanfestivalen vid Tysslingen. Vinterkyla långt in i mars månad försenade ankomsten av **sångsvanar** till sjön. När värmen kom ökade de snabbt. Under perioden 24 mars – 8 april var det mer än 2000 rastande svanar dagligen med som mest 2 804 ex. den 7 april. Första **mindre sångsvanen** anlände 21 mars och som mest rastade 4 ex.

SVART SVAN

FOTO: ANDERS JACOBSSON

nedanför Norra tornet vid Rånneasta. Ovanligt många fynd av mindre sångsvan gjordes på andra lokaler i landskapet under våren. Vid Ludvigsberg öster om Hjortkvarn såg Thomas Strid fyra mindre sångsvanar den 21 mars på sträck mot nordost tillsammans med 40 sångsvanar och på Hammarmaden, Kvismaren rastade hela 9 ex. perioden 28 mars – 1 april enligt Leif Eckmann och Christian Allén m.fl. Avslutar svanarna med ett fynd av **svart svan** i Kvismaren 5–6 maj. Den vackra parkrymningen var hela tiden tillsammans med två **knölsvanar** enligt Lillemor Däckfors, Björn Arvidsson m.fl. Senast svart svan besökte Närke var våren 2020.

Tysslingen är förutom sångsvanarna numera även riksbekant för det stora antalet **spetsbergsgäss** som rastar på de kringliggande åkrarna. Gäss som med hjälp av satellitsändare har konstaterats häcka på ögruppen Novaja Zemlja vid Ryska Ishavskusten. Höga antal under våren med en topp den 5 april då hela 3 100 ex. räknades in av Lennart Eriksson och Kent Halttunen. Av övriga gäss vid Tysslingen

under våren kan nämnas **bläsgäss** med 720 ex. på Gymningemaden samt **sädgäss** med 1 400 ex. vid Egersta. Motsvarande maximala antal vid Kvismaren var för bläsgäss 1 100 ex. och för sädgäss 1 550 ex. Svårbestämda **tundrasädgäss** (*rossicus*) har under våren noterats i Kvismaren med som mest 82 ex. den 16 april samt vid Norra Ormesta med 16 ex. den 19 april. Periodens enda observation av **prutgås** gjordes med 1 ex. på Rånneastaden, Tysslingen 24 mars.

Änder och sjöfåglar

Förra året gjordes bara tre fynd av **gravänder** i Närke. Men år 2023 har vi kunnat njuta av vackra gravänder nästan hela sommaren. Det började med 1 ex. vid Klåvudden 23 april. Sedan rastade en ung (2K) gravand tillfälligt i Boglundsängen 14 maj. Den hade fortfarande vitt vid näbbroten och vit ögonring. På samma lokal hittades en äldre hane den 25 maj som sedan stannade till 11 juni. Troligen dök samma individ senare upp på Södra Näsbyängen, Oset 14 juni och genomförde ruggning under

sommaren. Den var fortfarande kvar sista dagarna i augusti när denna artikel skrevs. Den 3 augusti fick hanen sällskap av en ny individ. Denna gång en flygg årsunge (1K) som blev kvar till och med 6 aug. (Thord Eriksson, Bror Johansson m.fl.) Övriga fynd i landskapet var 7 ex. vid Vraks holme, Segersjö 29 maj, 2 ex. i Rysjön, Kvismaren 28 juli med Kauno Hämeenkorpi som observatör samt slutligen ett höstfynd med en 2K-fågel den 22 aug. även det vid Kvismaren.

Den varma försommaren bidrog till att många änder lyckades få ut ungar. I Boglundsängen lyckades minst två par **skedänder** med häckningen. Två lyckliga mammor kunde 22 juli ses med var sin kull i Västra dammen. Den ena med 6 pulli och den andra med 7 pulli. Även från Myrö våtmarker och från Kvismaren har rapporter inkommit om häckande skedänder. Mer ovanlig som häckfågel i Närke är **årtan**. Vid en inventering upptäckte personal från Kvismare fågelstation en ruvande årt i Kvinnerstasjön 12 juni. Mest glädjande var nog att flera **brunänder** lyckades med sin häckning. Albin Mauritzon och Kjell Ståhlberg rapporterade 30 juli och 12 aug. om en brunandhona med två pulli i Södra Näsbyängen. Och Thord Eriksson hittade fyra pulli med en hona vid Rävångsmaden den 5 juli. **Stjärtand** har inte häckat i landskapet. men ett ovanligt bra sträck noterades 23 april av Johannes Almqvist med 114 ex. vid Hästnäs udde, Hjälmarén. En **amerikansk kricka** gladdde många skådare under flera veckor i april. Upptäcktes av Anders Jacobsson och Ronny Nilsson i Löten, Kvismaren 13–14 april. Troligen var det samma hane som sedan hittades i Boglundsängen 15 april. Där stannade den ända till 30 april.

Flera **bergänder** har besökt Närke under sommaren. Första fyndet gjorde Thord Er-

BRUNAND

FOTO: THORD ERIKSSON

iksson med en hane vid Vraks holme, Hjälmarén 9 juli. Sedan upptäckte Kent Larsson och Gunnar Rohed 1 ex. i Välakärren. Slutligen 1 ex. i Boglundsängen 14 aug. enligt Göran Dahlgren. Årets första fynd av **ejder** gjordes med en guding i Rysjön, Kvismaren 22 april. Dagen efter fanns 3 ex. vid Klåvudden, Vättern. Samma dag den 23 april,

noterade Sören Hedberg och Christian Allén en flock med 13 ex. som passerade Vårbo-badet, Nysund. Ytterligare några ejdrar sågs vid Klåvudden i maj innan Leif Sildén avslutade med 9 ex. vid Stora Röknen 16 juni. Jag fortsätter med flera rapporter från norra Vättern. Under perioden 10 april – 10 maj noterades sammanlagt ett 50-tal **svärtor** vid Nydalen/Klåvudden. Tre svärtor sågs vid Vårbo, Skagern 15 april av Mårten Persson, Sören Hedberg m.fl. I en flock med 45 **sjöorrar**, som rastade på Storhjälmaren 5 maj, fanns även en svärta. Sjöorrar sträcker på bred front över landskapet främst nattetid. Vid regnigt och disigt väder tvingas de ”nödlanda” i landskapets sjöar vilket följande rapporter vittnar om. 12 april rastade 18 ex. vid Svalnäs, Tysslingen, samma dag 29 ex. vid Mellanlängen, 14 april fanns 14 ex. i Rysjön, 25 april 200 ex. i norra Tysslingen samt 35 ex. vid Rynningeviken 2 maj. Högsta dagssiffran för sjöorre i norra

FOTO: LEINARTH SOLLERMAN GUSTAVSSON

SMÅFLÄCKIG SUMPHÖNA

Vättern blev hela 346 ex. som de morgonpigga skådarna Anders Jacobsson, Christer Tegebro och Christer Sölveling kunde räkna in från Nydalens småbåtshamn den 8 maj. De mest uppskattade och betittade sjöfåglarna under våren blev utan tvekan tre **alfåglar** – en hane och två honor – som rastade på Almbyängen 2–7 maj. Övriga fynd av alfågel gjordes med 2 ex. vid Hästnäs, Hjälmarén 23 april samt med 2 ex. vid Vårbybadet, Nysund 4 maj.

Vaktel, kornknarr, sumphöns och doppingar

Den varma försommaren med ljusa ljumna nätter gynnade nattsjungande arter. Årets första spelande **vaktel** hittade Maria Wanhe i en rapsåker söder om Ängsholmen, Tysslingen 15 maj. Det blev upptakten till en sommar med ett oräkneligt antal spelande vaktlar i landskapets slättbygder. Fynd gjordes även på lite udda lokaler. En vaktel hördes vid Sirbo/Stensäng, Nysund 12 juni av Leif Paakkonen och Sören Hedberg. En vaktel spelade också vid Tanntorp, Hjortkvarn 23–31 juli enligt Mats Weiland. **Kornknarr** har minskat i Sve- rige och det märks tydligt även i Närke. Årets åtta fynd utgöres sannolikt bara av några få individer som förflyttat sig mellan

GRÅHAKEDOPPING

FOTO: STAFFAN FUSTAVSSON

olika lokaler av tidpunkterna att döma. Den 15 maj hördes 1 ex. i Lillängen, Oset, 18–19 maj knarrade 1 ex. vid Husön, Kvismaren, 25 maj fick Sättra, Ekeby besök av en knarr, 2–5 juni var det dags för spel vid Björka, Kumla, 7–8 juni hördes en vid Uggelboda, Stortorp, 11 juni hade Rolf Hagström en spelande vid Ödebo och 24 juni – 9 juli höll en individ till vid Slätten, Lillån som Ros-Marie Andersson upptäckte. Säkert var det samma individ som sedan Claes Nordell hörde vid Åsta, Lillkyrka den 5 augusti. Hängde ni med – kan det vara samma kornknarr som turnerat runt i landskapet? Vem vet. **Småfläckiga sumphöns** har också spelat flitigt under försommarnätterna i Kvismaren, Tysslingen, Oset och Rynningeviken. Alla fyra arterna doppingar har häckat i Oset under sommaren. **Smådopping**, **gråhakedopping**, **svarthakedopping** och **skäggdopping** har alla setts med små pulli i området. Unikt och högsta betyg till utförda naturvårdsarbeten. Gråhakedopping har även häckat framgångsrikt i Kvismaren och svarthakedoppingar har setts med pulli i Ängsholmens grustag, Värnsta, Boglundsängen och Alnängsbadet.

Vadare

Enda vårfyndet av **kustpipare** blev 1 ex. som Bengt Hansson, Gunilla och Lillebror Hammarström m.fl. noterade i Kvinnerstasjön, Kvismaren 3–6 juni. Sydsträckande kustpipare började dyka upp under sensommaren och som mest sågs 6 ex. vid Venastugan 12 aug. samt 9 ex. vid Välakärren 12 aug. Vackra **fjällpipare** rastade tidsenligt på Fornskinnsåkrarna, Kvismaren 17–20 maj. Som mest med 9 ex. enligt Sven Bågesund, Jan Hägg m.fl. **Rödspov** provianterade vid flera tillfällen i Oset under våren. Den första på Ormestaängarna 11 april, nästa individ på samma lokal 2–4 maj och till sist 1 ex. på Södra Näsbyängen 29 maj. Sista vårfyndet utgjordes av 1 ex. i Boglundsängen 5–6 juni. Källviken i Kvismaren fick besök av två rödspovar tillhörande rasen islandica 24 juli – 2 aug. enligt Patrik Strömberg m.fl. Vid Vårbo, Skagern sträckte två **myrspovar** mot norr 12 maj enligt Mårten Persson, vilket blev vårens enda obs av arten. Desto fler rapporter från många lokaler under sensommaren,

men mest enstaka eller några få ex. Exempel på större sträckande flockar blev 17 ex. vid Hammarkullen, Kvismaren 20 juli, 34 ex. sågs från Blåklintstigen, Örebro 12 aug. samt 26 ex. över Lövsta, Kvismaren 14 aug. Periodens enda fynd av **roskarl** gjorde Ola Strand med 2 ex. på Storhjälmaren 5 aug. Nyss hemkomna efter en vecka på Öland åkte Marianne Redman och Christer Tegebro direkt till Boglundsängen 25 maj och upptäckte vårens första **myrsnäppor**. Två till antalet som efter några dagar ökade till 4 ex. Även i Kvinnerstasjön, Kvismaren rastade myrsnäppor i månadsskiftet maj – juni med som mest 7 ex. den 4 juni enligt Bengt Hansson.

Sommarens två fynd av **sandlöpare** gjordes i Hjälmaren. På ett skär öster om ön Brearen rastade 1 ex. när Leif Sildén gled fram med båten den 15 juli. Vid Näsudden, Dimbobaden gjorde Anders Jacobsson sommarens andra fynd med 1 ex. på stenar utanför udden 21 juli. Arktiska vadare har bråttom till sina häckningsområden på våren och rastar sällan i Närke. Per Wedholm hade lyckan att få se vårens enda **kustsnäppa** när den tillfälligt gick ner på Södra Näsbyängen 29 maj. Svårsedd även på sensommaren med endast ett fåtal fynd på olika lokaler. En individ rastade i Kvinnerstasjön 15–17 juli enligt Per Hasselgren m.fl. Vid Dimbobaden sträckte 3 ex. på kvällen 20 juli och på Södra Maderna, Tysslingen upptäckte Leif Eckmann en kustsnäppa i fin sommardräkt 1 aug. Sista dagarna i augusti dök de första ungfågarna (1K) upp. Vid Boglundsängen rastade både en adult och en ungfågel (1K) 26 aug. enligt Bengt Jalsborn m.fl. Några **spovsnäppor** landade redan 7 juli på Södra Näsbyängen tillsammans med **kärnsnäppor** och sågs sedan proviantera på maden en längre tid. Högsta antalet spovsnäp-

FLODSTÅNGARE

FOTO: PER HASSELGREN

por blev 15 ex. som Daniel Andersson m.fl. såg på Hammarmaden, Kvismaren 5 aug. En **smalnäbbad simsnäppa** simmade omkring i Boglundsängen 19 maj. Lokalen passar tydligen arten för nästa individ fanns på plats 29 maj enligt Anders U Nilsson, Bo Runesson m.fl. och 7 juni rastade 2 ex. En smalnäbbad simsnäppa rastade även på Fiskingemaden 10 juni enligt Ronny Nilsson

och Johan Adolfsson. Efter en tidig morgon på Klåvudden 23 april stannade Andreas Tranderid och Andreas Sandberg till vid Välakärren på hemvägen och upptäckte en rastande och spelande **dammsnäppa**. **Dvärgbeckasiner** och **dubbelbeckasiner** spelade under maj månad i Oset, Tysslingen och Kvismaren. Dubbelbeckasiner hördes dessutom vid Boglundsängen och Myrö våtmark.

Måsar, tärnor, storkar och hägrar

Restaureringen av Kvinnerstasjön i Kvismaren som utfördes i länsstyrelsens regi under vintern 2022/2023 gav resultat direkt och blev ett eldorado för måsar och tärnor. Det nybyggda fågeltornet kunde inte fästa en bättre invigning. Närmare 2 000 **skrattnåsar** häckade på de öppna maderna. Dessutom ett stort antal **dvärgmåsar**. Vid en räkning 15 juni hittade Åke Pettersson 29 bon. Ett stort

GRAVAND

FOTO: SUNE JOHANSSON

antal **svarttärnor** höll också till i Kvinnerstasjön under juni och juli, och det resulterade i 65 flygga ungar. Högpunkten för många kryssare blev nog när en **vitvingad tärna** upptäcktes och stannade på maden 28 maj – 2 juni. Det är färre rapporter av **silvertärna** än tidigare år. Ronnie Lindqvist noterade 3 ex. vid Almbyängen, Oset 5 maj och dagen därpå sträckte 5 ex. över Svennevadsviken i Sottern enligt Åke Pettersson. Från Nydalen, Vättern rapporterades om 51 ex. 8 maj samt 26 ex. den 12 maj. Enda sensommarobsen blev 3 ex. vid Ormesta holme 12 aug. Vårens observationer av **skrântärnor** blev 1 ex. vid Oset 3 maj och 1 ex. vid Boglundsängen 28 maj. Som vanligt kom skrântärnor in från Östersjön på sensommaren. Leif Sildén och Ola Strand kunde från båt räkna in ca 130 ex. på Storhjälmaren 23 juli. Skrântärna hittade även till Sottern med 1 ex. vid Solberga 1 aug. enligt Jan Gunnarsson och ytterligare 1 ex. vid Badviken 4 aug. med Arne Holmer som observatör. Ett 15-tal fynd av **silltrut** gjordes under våren; både Östersjötrut och Nordsjösilltrut. Vid en inventering av sjöfåglar 11 juni hade inventerarna Bengt Andersson och Johan Nilsson turen att få se två **kustlabbar** i ljus morf vid Långören, Hemfjärden. En **fjällabb** jagade skrattnåsar på Storhjälmaren 28 aug. enligt Leif Sildén,

AFTONFALK

FOTO: ANDERS JACOBSSON

som såg dramat från sin båt.

En **vit stork** satt på en stolpe vid Åkerby gård söder om Sköllersta den 16 april. Den flyttade sig även till ett närliggande ladugårdstak. Niklas Dernvall som bor på gården larmade fyndet via Arne Holmer som lade in det på Artportalen. Troligtvis var det samma stork som sedan sågs i Ljungstorp, Mullhyttan 17 april, östra Fjugesta 18 april samt på en åker vid Åtorp, Tysslingen 27 april. Sedan dröjde det nästan en månad innan Jan Hägg såg en vit stork på hög höjd mot söder över Kvismaren 21 maj. Dagen efter sågs den vid Välakärren och till sist vid Björka lertag, Kumla 25 maj. Storkarna var omärkta. Rekordmycket regn i augusti orsakade exceptionellt höga vattenstånd i landskapets fågelsjöar. Säkert bidrog det till en aldrig tidigare skådad invasion av **ägretthägrar** i Närke och hela Sydsverige. På maderna vid Svalnäs i Tysslingen fanns 25 ex. samtidigt 20 aug. Dagen efter räknade Ola Strand till hela 67 ex. totalt i Kvismaren. (53 ex. på Fräknabotten samt 14 ex. vid Hammar). Och den 30 augusti observerade bland andra Ove Eriksson och Anders Jacobsson hela 82 ex i området. Läs mer om invasionen på sidan 9 i detta nummer.

Rovfåglar, ugglor, härfågel

Första **stäpphöken** för året blev en hane som passerade Tanntorp, Hjortkvarn 11 april enligt Mats Weiland. Sedan följde ytterligare sju fynd under våren. Bengt Österberg rapporterade den första stäpphöken på väg söderut. En hane som gled förbi Boglundsängen 27 aug. Mycket intressanta observationer av **ängshök** i Kvismaren under våren och sensommaren. Vid Västra Kröken, Kvismaren såg Peter Gustafson en hane redan 26 april. Sedan sågs en hane vid minst fem tillfällen på olika lokaler i Kvismaren under perioden 11 juni – 4 juli av Magnus Persson, Hans Waern m.fl. **Röda** och **bruna glador** har rapporterats från hela landskapet under perioden. Inga rariteter längre men stora rovfåglar som alltid är imponerande att se. En vacker **aftonfalk** höll till vid Hammar och Killingemaden, Kvismaren 20–26 maj. Fågeln som var en ung (2K) hane visade upp sin skicklighet i konsten att fanga sländor i luften inför fotografer och

FJÄLLPIPARE

FOTO: ANDERS JACOBSSON

skådare. För första gången på flera år hördes flera **pärflugglor** i Närkes storskogsområden. Några i april, men de flesta anmärkningsvärt nog i juni – juli. Så sent som 28 juli hörde Kauno Hämeenkorpi en pärluggla ropa vid Skrämmen, Brevensbruk. I ett skogsområde söder om Brevensbruk nära gränsen mot Östergötland har en **lappuggla** varit synlig. Sågs av Kerstin Sköld 12 april. Av övriga ugglor kan nämnas att det har gått ganska bra för **hornugglorna** med hörda ungar från minst åtta lokaler. På morgonen den 15 maj hade artikelförfattaren turen att få se en **härågel** som kom flygande i trädkronhöjd vid Ängsholmens grustag, Tysslingen. Försvann tyvärr ur sikte vid Ängsholmens gård och kunde inte återfinnas.

Tättingar

Vid Välakärren hörde Mats Ryefalk en **sommargylling** i försommarvärmen den 14 maj. Några dagar senare dök en spelande gylling upp i Kvismaren och hördes från Husön, Fiskinge och Ängfallet under tiden 18 maj – 10 juni. Observatörer var Magnus Persson, Per Hasselgren m.fl. Sommarens raritet blev utan tvekan en **svartpannad törnskata** som Roland Bergström lyckades fotografera vid Västra Kröken, Kvismaren 8 juli. Närkes blott fjärde fynd av arten. Vart tog Närkes **pungmesar** vägen? Bara ett fynd under våren och det var Kvismare fågelstation som stod för den bedriften. En individ hördes vid Ängfallet 14 juni. **Berglärkan** som hittades på Kvarntorpshögen i vintras stannade kvar ända till 1 april enligt sista rapporten från Sven och Violis Bågesund.

Första **busksångaren** hittade Per Wedholm i närheten av Naturens Hus 23 maj. Ytterligare minst tio fynd av skönsjungande

busksångare gjordes sedan på olika lokaler i landskapet under maj – juni. En **flodsångare** sjöng flitigt i kanten av Snötippen, Oset 22–29 maj. Satt ofta helt öppet till många fotografers glädje. Kanske var det samma individ som Lennart Eriksson senare hörde från vass- och buskmarkerna öster om Reningsverket, Oset den 8 juni? **Trastsångare** verkar sprida sig i landskapet. Intressanta fynd från Reningsverket, Fjugesta 19 maj, Täby 9 juni och Södra Storbjörken, Svartå 16 juni. Den kanske mest udda rapporten inkom från Ove Sjöberg, som hade en sjungande trastsångare vid Nedre Bruket i Brevensbruk 29 juni. **Vassångare** har sitt starkaste fäste i Kvismaren med många häckande par. Flera sjungande vassångare hördes även i Oset och Rynningeviken. Ett fynd gjordes också vid Äsöbron av Per Wedholm 15 juni.

En sjungande **brandkronad kungsfågel**

ROSENFINK

FOTO: ANDERS JACOBSSON

överskade Andreas Sandberg och Andreas Tranderyd när de var på väg genom skogen ut till Klåvudden 23 april. Den sjöng sedan på samma plats en hel vecka och hördes till och med 29 april. Nästa brandkronade upptäckte Ronny Nilsson vid Biskopskvarn, Brevensbruk 14 juni. Den sågs och hördes sedan av många skådare hela månaden. Ovanligt många **ringtrastar** rastade i Närke under perioden 16 april – 5 maj. Mest anmärkningsvärt blev observationen av hela 7 ex. N vid Ånnaboda 28 april. Enda vårfyndet av **blåhake** gjordes i Hållabrottet 27 april. Helt enligt tidplanen kom så höstens första rapport från Thord Eriksson om en blåhake vid Rynningeviken 28 aug.

Mindre flugsnappare återkom till Blå Stigen i Varbergaskogens naturreservat redan 9 maj och sjöng sedan dagligen till och med

den 13 juni. Sista dagarna sjöng ytterligare 1 ex. i norra delen av reservatet. Sjungande mindre flugsnappare hittades på sju andra lokaler under maj – juni. **Svart rödstjört** har rapporterats från ett 10-tal tidigare kända häckningsmiljöer i Örebro, Kvarntorp, Garphyttan, Hallsberg och Örebro flygplats. Ett oväntat fynd av **citronärsla** gjordes vid Välakärren 23 april. En fin hane som även sågs dagen efter. Ytterligare en citronärsla upptäcktes av Andreas Tranderyd i Löten, Kvismaren 29 april. Denna gång en yngre (2K) individ. Ovanligt många **skärpiplärkor** hittades under våren av observanta skådare i Oset, Kvismaren och Tysslingen. Mest udda blev ett fynd i Tann-torp, Hjortkvarn 10 april.

Ingen skådare har sett eller hört någon **ortolansparv** i Kvismaren under våren. Men Magnus Persson som jobbar på länsstyrelsen berättar för NOF att länsstyrelsens viltkamera ändå registrerade och fotograferade 1 ex. vid en utfodringsplats i Östra Kvismaren redan 3 maj. Men vart tog den sedan vägen? Än finns det hopp. En **videsparv** upptäcktes av Nils Eriksson vid Myrö våtmark nordost på morgonen 26 april. Fågeln var en fin hane och sågs bra nära vägen tillsammans med ett **sävsparvpar**. Totalt färre än tjugo fynd i landskapet. **Mindre korsnäbbar** har uppträtt närmast invasionsartat på många lokaler under sommaren. Högsta noteringarna blev 90 ex. vid Hammarkullen, Kvismaren 5 juli samt 187 ex. vid en räkning från Venakullarna 14 aug.

Konstaterar avslutningsvis att hösten närmar sig. Efter några regniga dagar rapporterade Martin Karlsson att ett 40-tal **bivråkar** sträckte söderut över Irvingsholm, Tysslingen 28 aug.

FOTO: ROLAND BERGSTRÖM

SVARTPANNAD TÖRNSKATA

TRÖG START – MEN 2023 BLEV ETT BRA HÄCKNINGSÅR I FINLAND

■ **Fåglarnas häckning var den här våren några dagar efter den genomsnittliga tidtabellen på grund av det kyliga vädret i maj.**

Men häckningen har lyckats bra, uppger fågelföreningen BirdLife Finland. Upp-

giften om lyckad häckning kommer från 33 000 fågelholkar på 4 300 platser i samband med projektet Holkspaningen (Pönttöbongaus) i juni månad.

Häckning konstaterades i 56 procent av holkarna, vilket är den fjärde största

siffran under holkspaningens historia. I hälften av holkarna matades det ungar och vid tidpunkten för spaningen ruvades det i var tredje holk.

De vanligaste fågelarterna var flugsnappare, talgoxe och blåmes.

SÖNDAG 1 OKTOBER

EuroBirdwatch

Den härhelgen samlas fågelskådare i hela Europa för att räkna fåglar, alla stannfåglar och alla som är på väg söderut under sin migration. Vi i NOF bidrar också till räkningen. Vi ses vid Venastugan. För mer info, se hemsidan.

TORS 12 – SÖN 15 OKTOBER

Ölandsresa

Vi reser i två minibussar till södra Öland. Vi bor i standard som vandrarhem i privata hus åtta kilometer från Ottenby. Dagarna startar vi tidigt på Södra udden, sedan får fåglarna styra oss.

Trevligt sällskap utlovas med många nya spännande fåglar att upptäcka. Enstaka platser kvar. För mer info och anmälan: Per Salomonsson, per-s@live.se 076-108 20 86.

TIS 17 OCH LÖR 21 OKTOBER

Kurs – Gäss, intressanta och väl studerade

Under två kursdagar, en teoridel och en dag i fält, får vi lära oss mer om de olika arter och raser som årligen besöker Närke. Kent Halttunen leder kursen och berättar mer om nya fascinerande rön om gässens nya flyttvägar. För mer info se artikeln här intill. Anmäl till Studieförbundet.

TORSDAG 19 OKTOBER

Månadsmöte – Fåglar i konsten

Karl Mårtens, en av världens skickligaste nutida fågelmålare, besöker oss med ett exklusivt föredrag! Vi kommer att få en inblick i hur han skapar sin konst, vilken utrustning han använder och hur hans måleri relaterar till Zen-filosofin. Mötet börjar klockan 19 och alla är välkomna till Hantverkshuset, Engelbrektsgatan 6, Örebro.

Fre 27 okt – sön 29 oktober

Resa till Hönö

Häng med till västkustens pärla! När vindarna är de rätta bjuder denna lokal på fantastisk sträckskådning och du får chans att se bland annat havssula, stormfågel, tretåig mås och grålira. Häng med på denna helgresa under ledning av Hans Waern, som upplåter sitt hus på Fotö för ett bekvämt boende nära de bästa fågellokalerna. Vi samåker i egna bilar och kostnaden för logi och resa brukar bli runt cirka 1 000 kr. Anmäl dig till Hans Waern 070-492 53 51.

SÖNDAG 5 NOVEMBER

Novemberdisets vänner

Fågelskådning utefter den södra Hjälmarskanten. Vi åker till olika lokaler och tittar bland annat på hundratals storskrakar, som jagar fisk tillsammans. Kanske har det dröjt sig kvar någon spännande raritet. Samling vid Stora Mellösa kyrka kl. 8. För mer info Ronnie Lindqvist 070-262 14 17.

TORSDAG 16 NOVEMBER

Månadsmöte – Om olika fågelläten

Eftersom det snart blir tid för ugglor och hackspettar, så har vi bjudit in Teet Sirotkin för att prata lite om deras olika läten. Teet är känd för sina inspelningar av fågelläten, och han kommer berätta lite om tekniken kring detta. Höstens tättingar, och i synnerhet rariteter, ligger honom också varmt om hjärtat, så andra delen av föredraget är mer riktat mot hårdskådare. Kan man dra en sibirisk piplärka på sträck? Hur låter egentligen en svartstrupig järnsparv? Förhoppningsvis har ni vässat era kunskaper betydligt efter föredraget. I anslutning till föredraget kommer ett extra årsmöte att hållas. För andra gången ska frågan om NOF ska ansluta till den så kallade Kedjan behandlas (se särskild kallelse). Mötet börjar klockan 19 i Hantverkshuset, Engelbrektsgatan 6, Örebro. Välkomna!

LÖRDAG 6 JANUARI

Artrace i Närke

Häng med på denna lättsamma kryssartävling tillsammans med några kompisar. Då får du också en härlig start på nya skådaråret. Tävligen går ut på att kryssa så många arter som möjligt i landskapet under en dag. Det finns en vanlig klass där bilåkning är tillåten; det finns också en ekoskådningsklass där man går, cyklar, åker kollektivt eller kombinerar dessa miljövänliga färdsätt. Samla ihop några kompisar och bilda ett lag. Start kl. 00 och målgång kl. 16. För mer information och anmälan: tävlingsgeneral Urban Tholén tholenurban@gmail.com. Håll utkik på hemsidan och NOFs Facebooksida för mer detaljer.

Lär dig mer om gäss!

■ Under två kursdagar, en teoridag och en dag i fält, får vi lära oss mer om de tusentals gäss av olika arter som årligen besöker Närke. Kent Halttunen leder kursen och kommer delge oss nya fascinerande rön om gässens förflyttningar.

Tisdag den 17 oktober, kl. 18–20.

Lokal i Örebro, meddelas senare.

Teoripass där vi går igenom och tittar på bilder på gåsararterna i vårt landskap. Vi lär oss gåsarernas kännetecken, och hur man kan skilja dem åt. Vi lyssnar på gässens olika läten, kollar på flyttstrategier och hur de rör sig i landskapet. Vi kikar på fenologi, och andra saker som hjälper oss att artbestämma de olika gåsararterna.

Lördag den 21 oktober, kl. 9–14

Plats: Tysslingen eller Kvismaren (det beror på var vi enkelt kan hitta gässen). Vi samlas (plats meddelas senare) och försöker samåka för att minska antalet bilar efter vägarna.

Den här dagen ägnar vi oss åt att spana på gässen och i praktiken lära oss att artbestämma fåglarna (både på marken och i luften, och genom lätet).

Utrustning: handkikare, tubkikare (är ett måste), Fågelguiden, varma kläder och fika. Har du frågor om kursen: hör av dig till Kent Halttunen, kent.halttunen@outlook.com 070-216 11 30

Kostnad: 250 kronor.

Anmälan via Studieförbundet: <https://www.studieforamjandet.se/orebro-lan/gustav-arrangemang/kurser/2023/oktober/kurs--gass-intressanta-och-val-studerade/>

FÅGLAR

i Närke

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE:

Kent Halttunen

Nygård, Norra Folkavi
719 91 Vintrosa
070 216 11 30
kent.halttunen@outlook.com

REDAKTIONEN:

Arne Lundh

Villagatan 31
718 30 Frövi
070 202 80 64
ervalla31@hotmail.com

Charlotta Hedberg Tideman

Järnväggsgatan 32
703 62 Örebro
070 721 43 32
charlotta.tideman@gmail.com

Leif Haldorson

Brevbärargatan 52
703 78 Örebro
070 665 67 75
leif.haldorson@telia.com

Ove Pettersson

Duvstigen 13
703 48 Örebro
070 910 69 65
ovepet49@icloud.com

Anders Nilsson (layout)

Ramsta 306
719 91 Vintrosa
mediagurun@icloud.com

NÄRKES ORNITOLOGISKA FÖRENING

En ideell regionalförening av SOF/BirdLife Sverige. NOF jobbar med fågelintresse, fågelskydd och fågelforskning. Medlem i föreningen blir man enklast genom att gå in på membit: membit.net/m4-member/login/500, och betala medlemsavgiften. Årsavgiften är 250 kr för vuxen, för familjemedlem 50 kr (ingen extra medlemstidning), ungdomsmedlem (13–20 år) betalar 100 kr och barn (1–12 år) 50 kr per år. Medlemmarna får vår medlemstidning som ges ut med fyra nummer per år. Dessutom får man hänga med på alla exkursioner, resor, utbildningar och spännande möten.

ADRESSÄNDRINGAR

Har du ändrat adress? Logga in på vårt medlemsregister, membit.net/m4-member, med det användarnamn du fick när du betalade medlemsavgiften.

Har du andra medlemsfrågor? Kontakta Anders Nydahl, se styrelserutan längre ned här på sidan.

FÖRENINGSLOKAL

För sammanträden och bibliotek finns vi i Föreningarnas hus, Slottsgatan 13A, Örebro. För utställningsmateriel, holkar med mera används källarlokalen på Hagmarksgatan 9B.

HEMSIDA

Du är välkommen att besöka hemsidan nof.birdlife.se. Vi finns också på Facebook.

REGIONALA RAPPORTKOMMITTÉN

Sammanställande:
Andreas Tranderyd
073 717 08 52

FÅGELSKYDDSGRUPPEN

Sammanställande:
Bengt Andersson

SKOGSGRUPPEN

Sammanställande
Bengt Andersson

JORDBR.GRUPPEN

Sammanställande
Kent Halttunen

SVANSJÖN TYSSLINGEN

NOFs representant
Kent Halttunen

NOFS TJEJGRUPPER

Ami Sundén
070 944 73 00
Annika Lorin
070 375 78 18

STYRELSEN

Ronnie Lindqvist

Ordförande, studiecirklar, resor
Bertil Waldéns gata 6
702 15 Örebro
070 262 14 17
lindqvist_ronnie@hotmail.com

Anders Nydahl

Kassör, medlemsfrågor,
grafisk produktion
Räntmästargatan 97
702 25 Örebro
070 309 16 83
anders.nydahl@telia.com

Lars Johansson

Fågelskydd, exkursioner,
studiecirklar
Holländaregatan 22
702 86 Örebro
070 558 99 06
lars.h.johansson@icloud.com

Eva Georgii-Hemming

Vice ordförande, exkursioner
Äsplunda 643
705 96 Glanshammar
070 254 20 27
georgiihemming@gmail.com

Anastasia Valenta

Inomhusmöten, integration
Grankottvägen 6
702 82 Örebro
070 071 17 17
nof.anastasia@gmail.com

Anders Bro

Inomhusmöten, remisser
Viktoriagatan 20
703 55 Örebro
072 146 87 81
andersingvar64@gmail.com

Catarina Ericson

Sekreterare,
IT, hemsidan
Fredsgatan 34
703 62 Örebro
070 342 61 55
toverud@hotmail.se

Bengt Andersson

Aktivitetsutveckling,
inomhusmöten, försäljning
Hopslagarevägen 22
693 73 Svartå
070 693 33 65
styrbengt@hotmail.se

Per Samuelsson

Exkursioner, resor,
fågelskydd
Bäck 26
73273 Fellingsbro
per-s@live.se

En ring-skådares bekännelse: Jag blev besatt av märkning

JAG HAR BLIVIT BESATT. Det är bara att erkänna, det är som en böjelse som är svår att hantera. Jag trodde inte att det skulle drabba mig – men nu är jag där! Jag har blivit en ring-skådare.

Jag (och hustrun) är på en liten biltur i södra Sverige. Vi besöker en del av Vattenriket i nordöstra delen av Skåne. På den fina fågellokalen Äspet utanför Åhus har det samlats flera hundra vadare; det är mest kärrsnäppor. Men där finns också spovsnäppor, skärfläckor, strandpipare, svartsnäppor och några andra arter.

Det första som min tubkikare fastnar på är en vadare med färg-ringar runt höger ben. Plötsligt upphör resten av världen, allt runt omkring stannar upp, jag är som i trans. Inte av att se själva fågeln, även om den är vacker – utan av det som sitter runt benet. Den där färgkombinationen, jag måste läsa av den. Vadaren trippar omkring, avståndet och ljuset är bra. Men det är ändå svårt att hinna med, eftersom den trippar fort omkring i strandkanterna och ibland är skymd av andra vadare eller av gräs. De två översta ringarna går bra: orange och lime. Även ring nummer tre (gul) går bra, men vad är det för färg på den nedersta? Den är också smutsig av leran som fågeln trampar runt i. Till slut konstaterar jag att den måste vara grön. Skönt – uppdraget är avklarat, och det på bara en timme. Tur att jag har en tålmodig hustru. Jag berättar kanske inte exakt vad det är jag spanat efter.

MEN SÅ KOMMER nästa fråga – den som normala skådare ställer sig först: vad är det för art? Jag måste titta en gång till. Det är en sandlöpares. Och först nu kan jag börja njuta av alla andra fina vadare som visar upp sig på lokalen.

Jo, jag har hört att man kan drabbas av den där besattheten att läsa av ringar på fåglar. Den duktige skådare och ringmärkaren Lennart Eriksson har flera gånger sagt med ett garv: "Först tittar jag om fågeln är ringmärkt, sedan kollar jag vad det är för art!" Men jag som anser mig vara en förnuftig människa, hur fastnade JAG egentligen i detta?

Nu på hösten kommer det stora mängder av gäss till Närke för att rasta. En del av sädgässen och spetsbergsgässen har halsringar. Och jag bara MÅSTE läsa av kombinationerna. Det spelar ingen roll hur lång tid det tar. Och tid tar det. Det är nästan som om gässen fattar hur spännande de här ringarna är, så väl som de försöker dölja dem för mig.

VID ETT TILLFÄLLE står jag i norra delen av Tysslingen och tittar i tubkikaren på några spetsbergsgäss med vita halsringar som just har landat på fälten vid Blacksta. Gässen ligger med sina huvuden under vingarna och jag väntar bara på att de ska titta upp så jag kan läsa av kombinationen. Jag har parkerat bilen

i en liten ficka på fel sida vägen. Det är kallt, ögat rinner i den nordliga vinden, och jag har börjat frysa när jag plötsligt ser en bil glida upp och stanna mitt i synfältet. Det är Benny Fredriksson: - Har det varit nåt? frågar han.

I det läget (förlåt Benny) hade jag kunnat strypa honom eller i vart fall säga något olämpligt. Jag ser nämligen att de halsmärkta gässen rör på sig, men kan inte läsa av kombinationen eftersom det står en röd bil i vägen. När Benny åkt sin väg har gässen åter stoppat in huvudena under vingarna.

DET ÄR SOM ETT GIFT. Så fort jag klurat ut en ring så längtar jag efter att ta mig an nästa. Det är knappt så att ringarna behöver sitta på fåglar. Men hur kan man bli av med detta? Finns det någon grupp man kan anmäla sig? ARS – anonyma ringskådare?

Och den här besattheten. Finns det inget gott med den? Jodå, belöningen är att en fågel plötsligt blir en individ. När jag rapporterar de halsmärkta gässen får jag omedelbar respons: till exempel spetsbergsgässen med kombinationen LB6 är en hona märkt

i Uleåborg i Finland

april 2019. Hon är

observerad varje

höst i Tyss-

lingen och

förra hösten

hade hon

med sig fem

ungar. Det

känns som jag

har fått en kom-

pis, och jag har

hjälp ring-

märkarna med

viktiga uppgifter.

Men framför allt

– jag har stillat min

besatthet en liten

stund. Tills jag får

syn på nästa

ring.

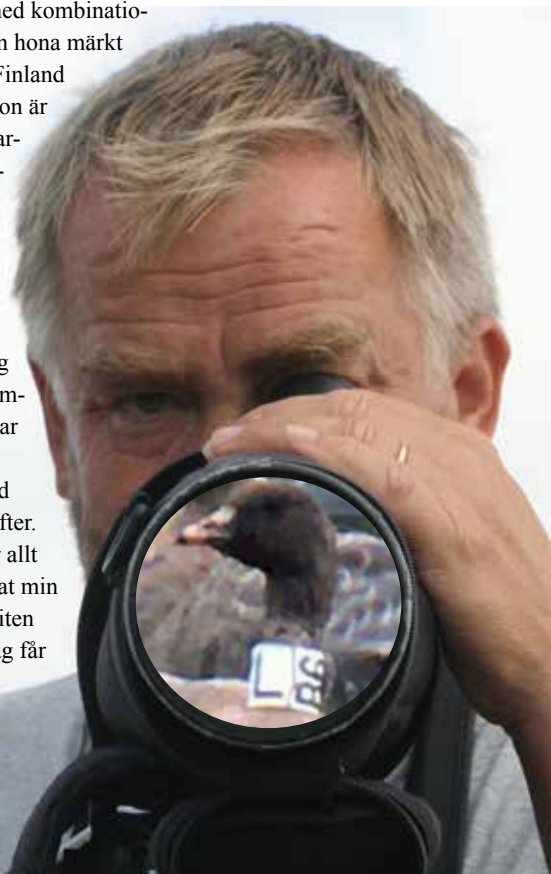

FOTO: MARIA VON SYDOU

KRÖNIKA: Kent Halttunen